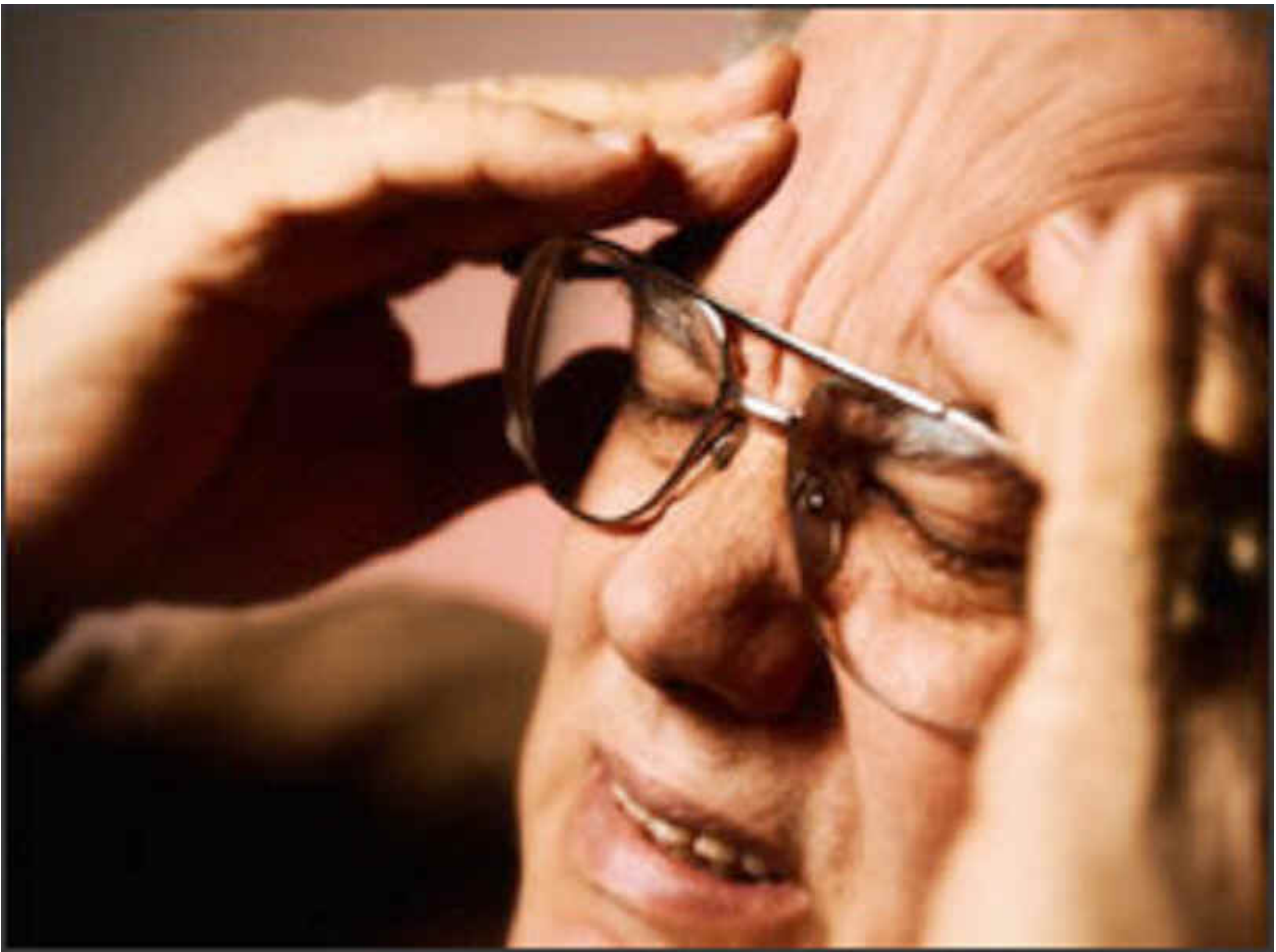

”Ungdommen nu til dags”

- en diskursanalytisk tilgang til engelsk og bandeordsdebatten 1995-2005

Af: Andreas Stæhr & Stina Møldrup

2005

Summary

In this paper we examine the discourse regarding young Danes' use of English loanwords and abusive language as it has developed in Danish newspapers throughout the last sixteen years. In our work we have drawn upon Norman Fairclough's critical discourse analysis, which forms our theoretical basis.

In both discourses we have found that debaters tend to group in two discursive formations; either they regard today's youth language positively or critically. We argue that the critical debaters who criticize youths' use of abusive language and English loanwords share many similarities, the most distinct being the conception that some use of language can be regarded as better than another. Furthermore we argue that implicit in this conception lies an ideological dimension that is closely tied to the nationalistic discourse that has dominated Danish politics ever since the accession of the right-winged government in 2001.

In order to further broaden our perspective on the discourse analysis we have collected a series of group conversations between young people from 1995 and 2005. We have examined these conversations and counted all swear words, English loan words, abusive language, and taboo words in order to find out if the frequency and use of these words have changed over ten years. We arrive at the conclusion that there is no differences between the frequencies of swear words, abusive language, and taboo words used by the groups from 1995 and 2005. Regarding English loans we find that there is a slight increase of ad hoc loans.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
2. Artikelsøgning og emneafgrænsning	2
3. Kritisk diskursanalyse	3
3.1 Kritisk forskning	3
3.2 Hegemoni	4
3.3 Ideologi	5
3.4 Tekst, diskursiv praksis og social praksis	6
3.5 Diskursorden	7
4. Engelskdebatten (Andreas Stæhr)	8
4.1 De to områder og diskursordener i debatten	8
4.2 Den engelske syge i debatten	9
4.3 "Invasion" af engelske gloser og domænetab	9
4.3.1 Fælles front mod engelske ord	10
4.3.2 Boomet af engelske ord i dansk skaber blandt sprogforskere	11
4.3.3. Unødig hetz mod engelske ord	12
4.4 Unge og engelsk sprogbrug	13
4.4.1 Der må ryddes op i det danske sprog	13
4.4.2 Ingen grund til panik over de unges sprog	15
4.5 Debatten anno 2005 – gammel vin på nye flasker	17
4.5.1 Dansk sprogpolitik er bageste vogn på det nordiske tog	17
4.5.2 Engelsk er blevet sprogets anden natur	18
4.6 Konklusion	18
4.6.1 Sprogpurisme vs. sprogfunktionalisme	19
5. Bandeordsdebatten 1990-2005 (Stina Møldrup)	20

5.1 Tendens: de to fløje	21
5.2 Man er ikke kultiveret, hvis man bander: Debatten 1990-1999	22
5.2.1 Sprogmoralisterne	22
5.2.2 Sprogfunktionalisterne	24
5.2.3 Motherfucker og mother-flad – en humoristisk vinkel på debatten	25
5.3 Splattersprog og perkerdansk: Debatten 2000-2003	25
5.3.1 Perkerdansk	25
5.3.2 Sprogmoralisternes manifest	26
5.3.3 Sprogvidenskaben tager til genmæle	27
5.4 Klippekort, sexismen og pædagogik: Debatten 2004-2005	28
5.4.1 De indignerede kvinder	28
5.4.2 Hiphop er nutidens sproglaboratorium	29
5.4.3 Nul-tolerance programmer og klippekortsordninger	30
5.5 Konklusion	31
5.5.1 Tilbage til den sorte skole?	33
6. Bandeord, skældsord og tabuord – tre kategorier i udvikling	34
6.1 Erik Hansens tre kategorier	34
6.2 Bandeord og tabuord – hvor går grænsen?	35
6.2.1 Tabuord	35
6.2.2 Bandeord	36
7. Ungdomssprog i 1995 og 2005 – er der hold i kritikken?	36
7.1 Dataindsamling – beskrivelse af forløb og fremgangsmåde	37
7.2 Bandeord, tabuord og skældsord hos unge 1995 og 2005	37
7.2.1 Religionsbandeord er stadig populære	37
7.2.2 Semibandord	38
7.2.3 Er sygdomsbandeordene på vej ud af ungdomssproget?	39
7.2.4 Luder: et sexistisk skældsord eller det nye spasser?	39
7.2.5 Tabuord	40

7.3 Det er ikke et spørgsmål om hvor mange, men hvilke!	40
7.4. Engelske ord hos unge 1995 og 2005	41
7.4.1 Brugen af engelsk i 1995	41
7.4.2 Brugen af engelsk i 2005	43
7.5 Sproglig kreativitet eller ukritisk valg af ord?	44
8. Konklusion	45
8.1 Det "korrekte" sprog er en nationalromantisk forestilling	45
8.2 Ungdommen nu til dags	46
8.3 Sprogholdninger	46
9. Fejlkilder	48
10. Litteraturliste	49

1. Indledning

"Fuck dig! Jeg smadrer dig! Du er bare en fucking shit" (Borg 1998) og "Wallah din fucking amøbe er du dum eller hva?" (With 2003) lyder fra de unge på gader, i hjemmene, i skolen – Ak ja, de unges sprog er sandelig i forfald – eller hvad? Disse eksempler er blot få af mange, der fremføres i debatten om ungdomssprog fra 1990-2005. Her bruger debattører ivrigt løs af lignende eksempler i deres forsøg på at stadfæste det danske sprogs dekadente tilstand blandt unge i dag, både hvad angår brugen af engelske gloser og bandeord, tabuord og skældsord.

Vi undersøger i dette projekt, hvordan engelsk- og bandeordsdebatten om de unges sprog gennem de seneste 16 år har udviklet sig i aviserne. Ved brug af Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse ønsker vi at undersøge, hvordan debattørerne inden for diskursordenen grupperer sig i modsatrettede diskursformationer med forskellige, ideologiske grundholdninger.

I Fairclough 1995 opstilles en teori, hvis formål er at undersøge og problematisere sammenhænge mellem diskursiv praksis og anden social praksis. Målet med kritisk diskursanalyse er at afdække de ordnede mønstre, der ligger til grund for måden, hvorpå mennesker i et samfund benytter sig af og fortolker diskurser og tekster, og hvordan konsekvenserne af disse manifesterer sig i samfundet. Vi oplever hver dag en verden af normer, vi opfatter som naturlige. Disse normer er fastlagte allerede inden vi fødes, og definerer i høj grad, hvilke muligheder vi har for at skabe sociale relationer. Men samtidig har vi mulighed for, gennem sproget, at forhandle vores identitet, relationer og muligheder i det samfund, vi er en del af. Herved er vi selv med til at skabe det samfund, vi befinder os i.

Blandt andet ved at fokusere på forskningens kritiske rolle adskiller kritisk diskursanalyse sig fra andre diskursteorier. Faircloughs mål er at oplyse om, hvordan nogle få grupper benytter sig af diskursiv praksis til at undertrykke og holde andre nede. Ved herigennem at konstruere uigennemsigtige verdensbilleder og magtrelationer sikrer bestemte sociale grupper sig en magt, som også manifesterer sig uden for den diskursive praksis. Fairclough argumenterer for, at der eksisterer en uløselig sammenhæng mellem den dominerende diskursive praksis og den måde, hvorpå den sociale praksis - samfundet udenfor diskurser - er udformet. Denne sammenhæng er ofte uigennemsigtig, tilsløret ved hjælp af virkelighedskonstruktioner, der af de fleste opfattes som

selvfølgelige normer. Ved at afdække dette, håber Fairclough at kunne ændre på de uretfærdige vilkår, visse sociale grupper lever under.

Ud fra dette teoretiske grundlag forsøger vi i vores projekt at anlægge en kritisk holdning til vores arbejde med sprogdebatten. Vi inddrager derfor en række gruppesamtaler mellem unge fra henholdsvis 1995 og 2005 for at sætte vores iagttagelser fra debatanalysen i et større perspektiv. Vores mål er at finde ud af, om de unge taler, som de bliver beskyldt for i debatten.

Derudover ønsker vi at undersøge, hvilke konsekvenser, debatten om ungdomssprog har haft for den sociale praksis. I vores redegørelse for de sprogholdninger der kommer til syne, såvel i debatten som hos de unge vi har optaget, vil vi inddrage Kristiansen 1990 og hans arbejde med sprogholdninger i den danske folkeskole.

Vores problemformulering lyder som følger:

1. Vi vil med udgangspunkt i kritisk diskursanalyse undersøge engelsk- og bandeordsdebatten 1990-2005, med henblik på at finde ud af, hvilken holdning debattørerne indtager til ungdomssprog.
2. Med hovedpointerne fra engelsk- og bandeordsdebatten for øje, vil vi ud fra gruppesamtaler mellem unge fra 1995 og 2005 undersøge, om deres sprogbrug stemmer overens med det billede, debattørerne giver af unges sprog.

2. Artikelsøgning og emneafgrænsning

Vores artikelkorpus består af 178 artikler, udvalgt fra et bredt udsnit af de danske aviser og dagblade. Artiklerne har vi hentet i foråret 2005 fra henholdsvis Infomedias artikeldatabase og Dansk Sprognævn's artikelsamling.

Vores udgangspunkt for artikelsøgningen var, at artiklerne skulle beskrive eller handle om holdninger til de unges sprogbrug. Diskursen om ungdomssprog forgrener sig i mange forskellige retninger, men vi fokuserer i vores projekt kun på to emner i debatten: det engelske sprogs indflydelse på de unges sprog og kritikken af deres brug af bandeord, skældsord og tabuord. Dette valg traf vi af flere årsager. Vores inspiration til projektet udsprang netop af den bandeordsdebat, som udspillede sig i Politiken i efteråret 2004. Vi fik derefter lyst til at undersøge, om det virkelig stod så galt til med de unges sprog, som flere debattører påstod.

Vi sammenholder herefter vores resultater af debatanalysen med eksempler på unges sprog fra den virkelige verden. Vi har optaget en række gruppesamtaler mellem unge mennesker for at undersøge, i hvilken grad de unge bruger engelske gloser, bandeord, skældsord og tabuord når de taler med hinanden.

3. Kritisk diskursanalyse

3.1 Kritisk forskning

Kritisk diskursanalyse indeholder både et deskriptivt element og et kritisk samfundssyn. Dette involverer, at forskeren stiller spørgsmål til – og engagerer sig politisk i – det samfund, han eller hun beskriver, og derigennem påvirker det. Mange positivistiske tilgange til videnskab baserer sig udelukkende på idealet at beskrive verden, som den ser ud. Men Fairclough ser et nødvendigt alternativ i den aktive forsker, som problematiserer og kommer med løsningsforslag til de forskningsgenstande, han eller hun beskriver.

I beskrivelsen af den kritiske diskursanalyses mål lægger Fairclough vægt på, at diskursanalysen kun er en af flere vinkler, man kan anskue samfundet ud fra. Ved at påpege den gensidige påvirkning mellem den diskursive praksis og anden social praksis understreger han, at det er nødvendigt at inddrage andre videnskabelige vinkler i sit arbejde med kritisk diskursanalyse, blandt andet sociologiske, lingvistiske og etnografiske analyseapparater. Der eksisterer indviklede sammenhænge mellem alle sociale strukturer i samfundet, og det er vigtigt for den kritiske forskning ikke blot at fortabe sig i et ensidigt billede af samfundet, men netop forsøge at skabe viden, der tager højde for og indeholder samfundets kompleksitet. Det er derfor ikke nok at lægge et deskriptivt syn på forskningen, som mange grene af diskursteorien ofte gør.

Fairclough kritiserer samtidig den ikke-kritiske diskursanalyse for at tilsidesætte, eller helt at negligere, den naturalisering af ideologiske dimensioner, som diskurser ofte indeholder. Hvis ikke vi sætter spørgsmålstejn ved de normer, vi opfatter som naturlige og selvfølgelige, kan vi ikke komme til at forstå, hvorfor og hvordan diskurser ofte løber de magthavendes ærinde og dermed tjener til at opretholde en ulige og uretfærdig samfundsstruktur. Han kritiserer diskursanalysen for at tage en fælles baggrundsviden for givet, uden at stille spørgsmål til, hvad denne indeholder af ideologiske elementer. Faircloughs udgangspunkt er, at al diskursiv praksis bærer præg af ideologi,

spændende fra store politiske diskurser til social interaktion mellem to personer. Han kritiserer den deskriptive diskursteori for at acceptere naturlige normer for interaktion som almen baggrundsviden uden at tage stilling til, hvordan disse normer er blevet almene. Dermed undersøger den deskriptive diskursteori ikke, hvilke konsekvenser normerne har for den måde, hvorpå vi forhandler og omstrukturerer vores position som subjekter i sociale institutioner. Fairclough argumenterer for, at meget af det, vi benævner som baggrundsviden indeholder ideologiske elementer, og han finder det uacceptabelt, at deskriptiv forskning blander disse sammen med ikke-ideologiske elementer. Fairclough beskriver ideologisk baggrundsviden som det, at man præsenterer aspekter af verden på en måde, som hænger sammen med den sociale position, man har, og som kan anfægtes af andre med en anderledes social position (Fairclough 1995:31). At ideologiske elementer bliver accepteret som baggrundsviden, hænger sammen med, hvilke diskursformationer der har dominans i samfundet, og dermed også hvilke sociale grupperinger, der har magten til at influere de diskursive praksisser.

Kritisk diskursanalysens udgangspunkt er at stille et analyseapparat til rådighed for de svageste grupper i samfundet, og med kritisk forskning at bidrage til en omstrukturering af de sociale goder. Det er derfor vigtigt at sikre sig, at forskningsresultaterne ikke bliver misbrugt af grupper, som ingen interesse har i en sådan omstrukturering. Fairclough påpeger, at man som kritisk forsker må være opmærksom på, hvordan ens forskningsresultater bliver brugt, og samtidig passe på, at man ved at denaturalisere visse ideologiske dimensioner i diskurser, ikke giver plads til en naturalisering af andre (Fairclough 1995:83).

3.2 Hegemoni

Fairclough forstår begrebet hegemoni som et ikke-voldeligt lederskab såvel som dominans af et samfund på tværs af de økonomiske, kulturelle, ideologiske og politiske domæner.

Hegemonibegrebet indbefatter, at en gruppe udøver magt over et helt samfund, og gennem alliancer og brug af ideologiske midler fastholder og reproducerer en samfundsstruktur, der kommer netop den dominerende gruppe til gode (Fairclough 1995:76). Fairclough mener, at det netop er igennem den naturaliserede, ideologiske baggrundsviden, at hegemoni skaber et moralsk fællesgrundlag hos befolkningen i form af et sæt af normer, man accepterer og ikke stiller spørgsmål til. Samtidig påpeger han, at hegemoni sjældent er noget, der opnås længere tid af gangen, men nærmere må ses som en konstant kamp om, hvilken gruppes ideologiske holdninger, der accepteres som almindelige

normer. Fairclough ser den diskursive praksis som et domæne, hvor de hegemoniske kampe kan udspille sig, og kritisk diskursanalyses mål er at fremanalysere ideologiske dimensioner i de hegemoniske kampe, der udspiller sig i og på tværs af diskurser. Derudover fremhæver han, at diskurser ikke altid eksplicit bærer præg af at være del af en hegemonisk kamp, ofte er denne dimension implicit til stede i diskursen.

Fairclough påpeger, at hegemonibegrebet kan bruges som model til at fremanalysere, hvordan enkelte grupper får og fastholder magt over andre gennem diskursiv praksis, selv i mere lokale sammenhænge. Derudover understreger han, at der findes en sammenhæng mellem hegemoniske og diskursive strategier. Han argumenterer for, at det er hegemoni, der hindrer diskurser i frit at artikulere og reartikulere sig, og dermed er bestemmende for, hvilke artikulationer, der accepteres som fælles moralsk grundlag i et samfund (Fairclough 1995:81-82).

3.3 Ideologi

Med begrebet ideologi forstår Fairclough: "the representation of the world from the perspective of a particular interest, so that the relationship between proposition and fact is not transparent, but mediated by representational activity" (Fairclough 1995:44). Fairclough påpeger, at der i sproglig interaktion gemmer sig ideologiske dimensioner. Disse kan være svære at få øje på, fordi de gennem tiden er blevet naturaliserede, så de for de fleste forekommer som almindelig baggrundsviden. Ideologiske elementer optræder ifølge Fairclough forklædt som selvfølgelige normer, der tages for givet som naturlige og sande. De opnår status som baggrundsviden, som et resultat af ideologiske kampe – kampe, som konstant finder sted (Fairclough 1995:76). Fairclough fremhæver, at jo mere dominerende en ideologisk diskursformation er, jo mere naturlig og almengyldig vil denne repræsentation af *verden* komme til at fremstå (Fairclough 1995:33). Det kan have den konsekvens, at mange mennesker hele livet arbejder i en institution, hvis ideologiske dimensioner er uigennemsigtige for den enkelte, således at hans eller hendes personlige overbevisning og institutionens ideologiske værdigrundlag slet ikke harmonerer (Fairclough 1995:42). Det er blandt andet sådan en situation, Fairclough mener man ville kunne undgå, hvis folk var mere kritisk bevidste om sproget.

Ifølge Fairclough indeholder sociale institutioner adskillige diskursive formationer, som potentielt kan repræsentere forskellige ideologiske normer. Men ofte er der kun en dominerende formation,

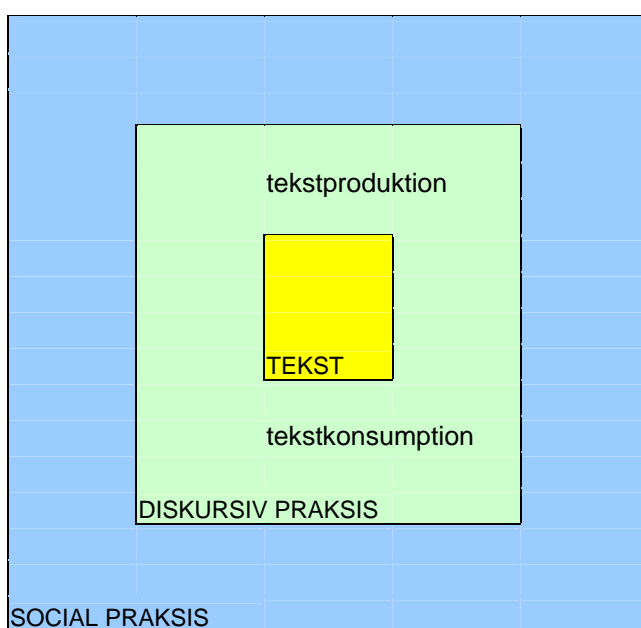
som de andre er underlagt, hvilket betyder, at denne formations ideologiske elementer dominerer over de andre. At en bestemt ideologisk diskursformation bliver dominerende på bekostning af andre, ser Fairclough som et resultat af hegemoniske kampe inden for institutionens diskursive praksis.

Fairclough påpeger, at ideologiske elementer kan findes i såvel sprogligt indhold som det genreskema, indholdet formidles igennem: "if form is to enter the realm of practice, it must do so in formal clothing, in texts or other material forms..." (Fairclough 1995:74). Dog indskyder han, at ideologi ikke altid kan tillægges en tekst automatisk. For at forstå en teksts betydning kræves der en fortolkende læser. Derudover er det sjældent, at en tekst blot har en betydning, ofte er den åben over for mange mulige tolkninger (Fairclough 1995:71). Fairclough konkluderer, at ideologier ikke findes et bestemt sted i diskurser, men nærmere er en dimension, der bevæger sig ud over de grænser, en tekst eller en diskursformation skaber. Kritisk diskursanalyses formål er netop at påpege, hvordan ideologiske dimensioner kommer til syne også uden for diskurser, og hvordan de konstant er med til at strukturere og omstrukturere sammenhængen mellem tekst, diskursiv praksis og social praksis.

3.4 Tekst, diskursiv praksis og social praksis

Ifølge Fairclough eksisterer diskurs i spændingsfeltet mellem tekst, diskursiv praksis og social praksis, som vist i figur 1 (Fairclough 1995:98):

FIG 1

Grundlaget for Faircloughs analysemodel er baseret på ideen om, at diskursiv praksis i høj grad er baseret på *interdiskursivitet*. Begrebet interdiskursivitet henviser til de mange kombinationer af forskellige genrer og diskurser, der ligger til grund for produktionen af en tekst. Det lægger sig tæt op ad begrebet intertekstualitet, idet det ligeledes viser, hvordan alle tekster nødvendigvis bygger på tidligere tekster i produktionen af ny mening (Fairclough 1995:134).

Fairclough tager udgangspunkt i teksten – den kommunikative begivenhed – som udgør det inderste lag af analysemodellen. Modellen lægger op til en beskrivelse af teksten, en fortolkning af forholdet mellem tekst og diskursive processer og en forklaring af forholdet mellem de diskursive processer og den sociale praksis (Fairclough 1995:97). Tekst bruges som begreb for den måde, hvorpå de diskursive processer formidles, hvad enten det er tale- eller skriftsprog. Den kritiske diskursanalyseformål er at klargøre forholdet mellem tekst og social praksis gennem analyse af ideologier og magtstrukturer, som ikke altid er indlysende for hverken dem som producerer eller fortolker disse tekster (Fairclough 1995:97).

Med inddragelse af alle tre elementer og deres indbyrdes relationer til hinanden anskueliggør Fairclough en metode til analyse af diskurser. Forholdet mellem tekst og social praksis skal forstås gennem den diskursive praksis, som indeholder produktion og fortolkning af tekster. Den diskursive praksis bliver etableret ud fra, hvilke konventioner diskursordenen indeholder. Hvordan den derudover artikuleres afhænger af, hvordan den sociale praksis er defineret – det vil sige, at Fairclough ser den diskursive praksis som indlejret i den sociale praksis. Analysen af den diskursive praksis adskiller sig fra tekstanalysen ved at koncentrere sig om, hvordan skribenten trækker på allerede etablerede diskurser i produktionen af nye tekster.

3.4 Diskursorden

Når man vil analysere en diskurs, må man se på henholdsvis den kommunikative begivenhed – det tilfælde af sprogbrug, som udgør diskursen (en avisartikel, en film, et interview med mere) – og den diskursorden, som den kommunikative begivenhed er en del af. En diskursorden defineres som summen af de diskurstyper, der bruges inden for et specielt domæne eller en social institution (Fairclough 1995:135). Når en debattør i avisen skriver om Dansk Sprognævnns rolle i sprogpolitik, forholder han eller hun sig til en allerede eksisterende diskurs om sprogpolitik. Herved trækker

debattøren på et system eller en diskursorden, og er derved med til at konstituere det.

Diskursordenen kan derfor ses som et system, som former og formes af den kommunikative begivenhed. Sprogbrugere har, i kraft af det dialektiske forhold mellem diskursordenen og den kommunikative begivenhed, også mulighed for at ændre diskursordenen, hvis de bruger diskurser og genrer på nye måder eller anvender diskurser fra andre diskursordener. Fairclough påpeger, at diskurser ikke indgår i fastlåste systemer, men derimod opererer i et rum med svagt definerede grænser, hvor de indgår i en indbyrdes hegemonisk magtkamp, som bidrager til reproduktion og transformation af den diskursorden, de er en del af.

Kritisk diskursanalyses formål er, at bringe klarhed over, hvordan den kritiske sprogbruger, ved at nytænke eller udfordre allerede eksisterende diskurser, kan være med til at præge diskursordener og derved ændre den sociale praksis. Disse magtkampe mellem diskursformationer ser vi adskillige eksempler på i sprogdebatten, hvor allerede konstituerede diskurser reartikuleres og udfordres i kampen om at opnå dominans i diskursordenen.

4. Engelskdebatten

4.1 De to områder og diskursordener i debatten

Det engelske sprogs indflydelse på dansk har været udsat for heftig kritik i sprogdebatten 1990-2005. Kritikken fokuserer på to områder: Frygten for det danske sprogs domænetab til engelsk, hvor dansk på nogle områder skubbes til side og bliver overflødig, og engelske glosers "invasion" af vores dagligsprog og det sprog, der tales og skrives i medierne. Vi vil dog hovedsageligt fokusere på debatten om de engelske glosers "invasion" af dansk, idet denne del af debatten forholder sig til de unges optag af engelsk i deres sprog. Fælles for debattørerne er, at de fleste tilkendegiver et ståsted enten for eller imod udviklingen. Vi har derfor valgt at opdele dem i to grupper og benævne disse: sprogpuristerne og sprogfunktionalisterne. Debattørerne inddrager i deres argumentationer andre diskurser og skaber dermed nye, hvilket betyder, at ikke alle debattører kan placeres direkte i en af de to grupper. De bygger dog, i de fleste tilfælde, videre på de grundholdninger, der udgør de to diskursformationer, samtidig med at de udfordrer elementer af hinandens ideologier.

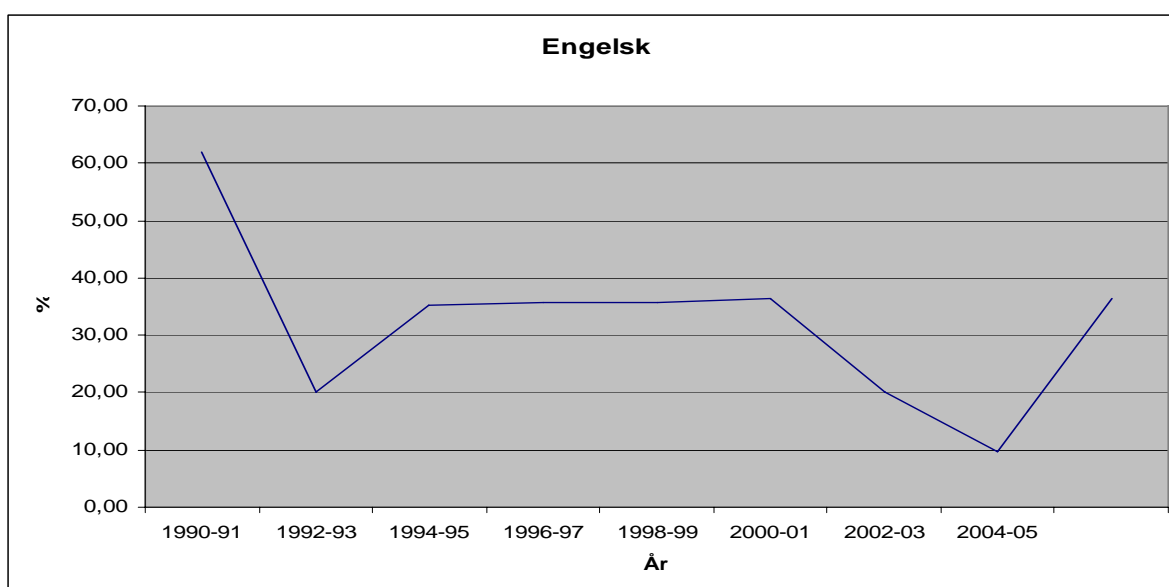
Vi vil undersøge, hvilken diskursformation, der er dominerende inden for debatten og anskueliggøre, hvilke implicite ideologier, der ligger til grund for debattørernes holdninger. Endvidere vil vi se på, hvordan de gennem hegemoniske magtkampe forsøger at udfordre den

gældende diskursorden, med det ubevidste ønske, at netop deres diskurs naturaliseres. Vi vil til slut beskrive forholdet mellem engelskdebatten – de kommunikative begivenheder – og den sociale praksis. Her vil vi undersøge, om debatten, som den har udfoldet sig i aviserne, har haft konsekvenser for samfundet.

4.2 Den engelske syge i debatten

Tabel 1 viser, hvor mange procent af artiklerne i perioden 1990-2005, der omhandler det engelske sprogs indflydelse på dansk.

Tabel 1

Ud fra tabellen kan man se, hvordan fokus på engelsk som emne i sprogdebatten har udviklet sig i perioden 1990-2005. Repræsentationen af artikler har sit højdepunkt i 1990-91, hvor 61,9 % af artiklerne handler om det engelske sprogs indflydelse på dansk. Fra 1994-95 ligger kurven stabilt med en vedholdende interesse indtil år 2000-01. Herefter daler interessen for emnet frem til 2004-05, hvor vi registrerer en stigning. Dette hænger muligvis sammen med den øgede interesse for bandeordsdebatten, som også refererer til den sproglige påvirkning fra engelsk, især hvad angår bandeord som "fuck" og "shit".

4.3 "Invasion" af engelske glosers og domænetab

Engelske glosers "invasion" af det danske sprog er, ved siden af domænetabsdebatten, en motiverende faktor for en stor del af debatindlæggene. Fælles for begge diskursordener er den

måde, hvorpå debattørerne grupperer sig i fløje for og imod udviklingen. Domænetab må forstås som det forhold, at al kommunikation inden for et domæne kun foregår på et sprog. I domænetabsdebatten ser vi forestillingen om effekten af den engelske påvirkning i sin ekstreme form, hvor konsekvensen er, at dansk skubbes helt til side til fordel for engelsk. De områder, hvor domænetabet menes at være hastigt på vej, er blandt andet inden for de naturvidenskabelige uddannelser, sundhedsvidenskaben og erhvervslivet, hvor engelsk som concernsprog gennem mange år har været en trend (Davidsen-Nielsen 2002). Denne frygt for "sprogdød", som ifølge sprogpuristerne er konsekvensen af domænetabet, kanaliseres over i debatten om engelske glosers "invasion" af dansk sammen med de nationalistisk-ideologiske grundholdninger, der ligger til grund for sprogpuristernes frygt. Mange sprogpurister frygter, at domænetabet vil brede sig fra det offentlige rum og ind i intimsfæren og stiller i denne forbindelse spørgsmålstejn ved, om dansk kan klare sig mod den massive påvirkning fra engelsk, som de mener, har taget overhånd – Der gives mange bud på, hvilke konsekvenser påvirkningen fra engelsk vil få for det danske sprog. Vi vil i de følgende afsnit forsøge at give et billede af, hvordan debatten udvikler sig.

4.3.1 Fælles front mod de engelske ord – sig det på dansk

Der løber to klare strømninger i debatten. Sprogfunktionalisterne giver udtryk for, at engelske ords indlemmelse i det danske sprog er en naturlig udvikling, som fornyer og holder sproget i live. I den anden lejr, hvor sprogpuristerne grupperer sig, møder man frygten for sprogets undergang. Hovedformålet med sprogpuristernes fokus på den sproglige tilstand er at rense det danske sprog for engelske ord i det dagligt talte sprog. Dette mener de kan opnås gennem en strammere og mere kontrollerende sprogpolitik. Mange sprogpurister ønsker Dansk Sprognævns rolle i sprogpolitik ændret og udfordrer dermed den gældende sprogpoltiske diskurs.

At danskerne anvender flere og flere engelske ord i stedet for danske, ses af Grethe Rostbøll 1990, tidligere formand for Modersmål-Selskabet, som et udtryk for sproglig dovenskab. Ved at spille på nationale værdier samt opfordre til, at danskerne står sammen om sproget, skriver hun sig ind i en nationalistisk-ideologisk diskursformation, hvis hovedopgave er at værne om det, der af sprogpuristerne opfattes som "den danske kultur". Hun skriver sig endvidere ind i en mediediskurs, idet hun giver mediernes dækning af sportsbegivenheder og valg af underholdningsprogrammer skylden for at fylde de unge med engelske ord (Rostbøll 1990). Denne holdning finder vi også hos Olsen 1990. Rostbøll og Modersmål-Selskabet ser det som en vigtig opgave at luge ud i antallet af

engelske ord og henviser i denne forbindelse til den progressive sprogpolitik, der føres i andre nordiske lande. Norsk Språkråd iværksatte i halvfemserne en kampagne mod angelsaksisk indflydelse på norsk, og Rostbøll er parat til at følge "den nordiske model". Erik Hansen, tidligere formand for Dansk Sprognævn, mener ikke, at det, han kalder et "nationalpædagogisk projekt" mod engelsk vil gavne eller for den sags skyld have nogen effekt på udviklingen (Hansen 1990).

Niels Davidsen-Nilsen, formand for Dansk Sprognævn, og Michael Herslund nævner også Norsk Sprokråds kampagne mod de engelske ord (Davidsen-Nilsen og Herslund 1997). De anfører, at kampagnen, der hovedsageligt var rettet mod ungdommen, fulgte i kølvandet på en populær radiokonkurrence, som opfordrede de unge til at finde norske afløsningsord for engelske lån. Modstanden mod kampagnen var begrænset til indlæg i enkelte konservative aviser, hvor sprogforskere gav deres mening til kende. Den generelle tilslutning til kampagnen var stor, hvilket bevirkede, at en diskurs med nationalistisk-ideologiske islæt blev dominerende. Brugen af "anglonorsk", som Davidsen-Nilsen kalder det, blev derfor set af mange nordmænd som et mislykket provinsielt forsøg på at virke international. Davidsen-Nilsen og Herslund 1997 tilslutter sig, modsat Hansen 1990, dette synspunkt.

4.3.2 Boomet af engelske ord i dansk skaber splid blandt sprogforskere

Davidsen-Nilsen og Herslund bringer debatten tilbage på dansk jord ved at referere til en undersøgelse af Pia Jarvad, som viser, at importen af engelske låneord i dansk nu er så stor og foregår inden for en så væsentlig del af ordstoffet, at dansk kan siges at være truet. Hansen når til en direkte modsat konklusion på baggrund af en undersøgelse i 1990, som ligesom den fra 1997 viser, at en stor del (80 %) af den udenlandske påvirkning i dansk stammer fra amerikansk eller engelsk. Hansen beroliger den ængstelige læser med, at vi ikke bare lader engelske ord indgå i sproget i deres oprindelige form. Han hævder, at vi oversætter 90 % af de sammensatte ord, som eksempelvis "non violent" og omkring halvdelen af de ikke sammensatte ord som for eksempel "beat". Hans konklusion på denne undersøgelse er imidlertid at dansk, trods det høje antal låneord, ikke er truet (Hansen 1990). I Borg 1991 nævnes, at Lars Brink ligeledes mener, at dansk ikke er truet på ordforrådet. Brink konkluderer dette på baggrund af en undersøgelse, hvor han kommer frem til, at højst 4 % af ordene i en række mindre tekster er engelske låneord, oversættelseslån eller betydningslån (Borg 1991). Undersøgelserne fra 1990 og 1997 kommer begge frem til, at et højt antal låneord optages fra engelsk, men konklusionerne er vidt forskellige. Hvorvidt de

forskelligrettede konklusioner bunder i en personlig frygt eller en afslappet holdning til udviklingen hos de enkelte forskere, eller om der virkelig er grund til bekymring, kan man kun gisne om – men klart er det, at forskerne er uenige, hvilket bunder i modsatrettede ideologiske grundholdninger til sproget, som knytter sig til de forskellige diskursformationer. Herved nærmer Davidsen-Nielsen, Herslund og Jarvad sig den diskursformation, som Rostbøll og de andre sprogpurister er en del af, idet de også mener, at dansk er truet.

Davidsen-Nielsen opdeler sprogforskernes vurderinger af den engelske påvirkning af dansk i tre grupper. En gruppe ser ikke engelskpåvirkningen som et decideret problem, og tager kun afstand fra påvirkningen inden for retskrivning og grammatik, som de i øvrigt påpeger, er meget beskedent (Davidsen-Nielsen og Herslund 1997). I denne gruppe kan man placere den diskursformation som Hansen og Brink tilhører, der ikke ser nogen grund til panik over udviklingen. I en anden gruppe ses der med større alvor på domænetabet, og her frygter man, at dansk langsomt ædes op af engelsk. En tredje gruppe, som Davidsen-Nielsen og Michael Herslund selv hævder at tilhøre, anser den forrige gruppes frygt for "sprogdød" for ubegrundet, men de mener dog "at anglificeringen af dansk er ved at tage overhånd og er en gang provinsielt snobberi" (Davidsen-Nielsen og Herslund 1997).

Davidsen-Nielsen og Herslund 1997 appellerer til større respekt for det danske sprog og den danske kultur (Davidsen-Nielsen og Herslund 1997). De foreslår, at man indfører en afgift på brugen af engelske låneord på linje med "roadpricing", for at dæmme op for den engelske påvirkning af sproget og kulturen. Hvorvidt dette er et ironisk bud på en løsning, fremgår ikke klart af kronikken. Herslund kommenterer dog forslaget om afgift i Juhl 1998, hvor han omtaler det som halvt spøg og halvt alvor. Han fastholder, at der må gøres noget ved den ukritiske optagelse af engelske låneord og foreslår, at Dansk Sprognævn iværksætter en kampagne mod engelske udtryk på linje med en tidligere kampagne mod uforståeligt kancellisprog i offentlige skrivelser (Juhl 1998).

4.3.3 Unødig hetz mod engelske ord

En sådan kampagne er ikke i Hansens ånd. "Der er ingen fornuftig grund til at hetze mod engelske ord i det danske sprog." (Hansen 1990). Så klart kan det siges – næsten da. Der er en historisk vinkel til emnet, som Hansen beskriver således: "Dansk ligner de fleste andre europæiske sprog ved altid at have taget for sig af udenlandske ord" (Hansen 1990). I 1600- og 1700-tallet bliver mange nye ord tilført fra fransk, mens latinske og græske ord strømmer til Danmark i perioden fra Harald

Blåtand til i dag (Hansen 1990). Hans pointe er, at mange af de ord, som tilsammen hører under betegnelsen "modersmålet", ikke altid har været i sproget. Det er altså ikke en selvfølge, at indflydelse fra fremmede sprog fordærver sproget, understeger Hansen. Vi har i sproghistorien set utallige eksempler på, at danske ord i middelalderen blev fordrevet til fordel for tyske (eks. vorde → blive). Om nogle af de engelske ord på samme måde vil skubbe de danske ud, vides ikke, men Hansen understreger, at det ikke er noget, der vil ske automatisk (Hansen 1990).

Skal man opsummere Hansens holdning i den videnskabelige og sproghistoriske diskurs, står det klart, at de engelske ords indlemmelse i det store hele må betragtes som en berigelse af sprogets udtryksmuligheder på linje med den, man tidligere har set i sproghistorien. Hansen angriber sagligheden i Rostbølls argumentation ved at påpege, at vores modersmål er fyldt med låneord. Han understreger endvidere, at faren ved at køre hetz mod engelske ord vil blive, at folk reagerer helt automatisk mod disse, efterladt i den tro, at de er af det onde - der efterlyses hermed et mere afslappet forhold til sproget og dets udvikling.

4.4 Unge og engelsk sprogbrug

Børn og unges brug af engelske ord er et omstridt emne i engelskdebatten. Mange sprogpurister ser optagelsen af engelske låneord i de unges sprog som foruroligende eller direkte skadelige for det danske sprogs overlevelse, mens de fleste sprogforskere ser mere roligt på udviklingen.

4.4.1 Der må ryddes op i det danske sprog

I BJG 1990 forsøger Hansen endnu en gang at udfordre sprogpuristerne med sin afslappede holdning til ungdommens brug af engelske ord. Han er enig med sprogpuristerne i, at særligt de unge bruger flere engelske udtryk i deres sprog, men ser ingen grund til bekymring, idet han mener, at de unge kun bruger engelske ord for sjov (BJG 1990). I Bach 1990 påpeger Hansen i øvrigt, at selvom ungdommen står for mange af de nye ord, er det som regel oftest slang, som har en begrænset levetid (Bach 1990).

Lindbjerg 1995 tilhører gruppen af sprogpurister og mener modsat Hansen, at der er grund til bekymring over de unges sprog, idet det er dem, der skal føre sproget videre. Han mener endvidere, at de mange "mutationer", som opstår i de unges sprogbrug, burde aflives. Han erkender dog, at sproget fornyer sig hele tiden, og "at der [derfor] er områder, hvor [...] jeg – ja selv guderne –

kæmper forgæves" (Lindbjerg 1995). Isherwood 1995 mener ikke, slaget er tabt, hvis der gribes ind på de områder, hvorfra påvirkningen ifølge hende kommer. Hun udfordrer ligesom Rostbøll 1990 mediernes diskursorden, idet hun opfordrer medierne til at være mere kritiske overfor, hvilken sprogbrug de tillader at sende ud i det offentlige rum. Hun henviser til en reklame, hvor Tommy Kenter bruger rimet "Ogger-Gokker-Modder-Fogger", en omskrivning af et kendt børnerim, til at sælge en vare (Isherwood 1995). Brugen af dette, ifølge Isherwood, meget kvindefjendske engelske bandeord er et eksempel på, hvor lidt danskerne forstår virkningen af det, de siger på engelsk. Hun mener, at rimet giver børnene et misforstået forhold til, hvad der kan tillades på et andet sprog (Isherwood 1995). Med sin artikel skriver hun sig ind i bandeordsdiskursen, som vi senere vil give en karakteristik af. Ifølge Isherwood er det for at virke smarte, at de unge bruger så mange engelske gloser. Denne holdning bakkes op af Gottlieb 1998, som samtidig understreger vigtigheden i at modersmålet udgør en vigtig del af vor nationale identitet.

Rasmussen 1996 reartikulerer Isherwoods holdninger, idet han også kritiserer mediernes påvirkning af de unge. Han kan ikke se det rimelige i, at dansk "skal have lov til at uddø [...], fordi der sidder en flok åndspygmeer og bestyrer vores medier og vores kulturpolitik" (Rasmussen 1996). Ligesom Rostbøll 1990 appellerer han til at værne om det danske sprog og skriver sig derfor ind i samme nationalistisk-ideologiske diskursformation. Han fastslår vigtigheden i, at vi fortæller vores børn og unge, at deres identitet som danskere er tæt forbundet med det at kunne tale, læse og skrive dansk. Holst 1997 mener ligeledes, at de unge er i færd med at gøre det danske sprogs egenart til et museumstykke. Han udfordrer også mediernes diskursorden ved at klandre dem for at " [...] programmere vor ungdom til at se tilværelsen gennem et amerikansk livssyn." (Holst 1997). Holst 1997 mener, at ungdommen må befries fra denne Amerikanske kulturimperialisme, hvilket skal foregå gennem en holdningsændring i medierne. Han ønsker, at de ansvarlige satser på danske kvalitetsserier som et alternativ til de amerikanske serier, unge er storforbrugere af. Ved at tilbyde de unge dansk kvalitetsdramatik tror Holst på, at unge vil forstå deres forældre bedre og dermed elske deres sprog igen. Han mener, at de unge skal ændre deres sprog væsentligt, idet de fremstår som ambassadører for "vor egenart, vor humor og vore frihedsidealer" (Holst 1997). Han appellerer her til, at dansk sprog og kultur - defineret ud fra et romantisk og arkaisk værdigrundlag - skal bringe folket sammen i et stærkt fællesskab. Hermed skriver han sig ind i samme nationalistisk-ideologiske diskursformation som blandt andre Rostbøll 1990, Gottlieb 1998 og Rasmussen 1996. Bjøl 1998 går så vidt som til at påstå, at påvirkningen fra amerikansk kultur har affødt den tendens,

at "newdansk" er blevet et læsesprog. Han hævder, at han med sine "anakronistiske udenlandsører" har registreret udtalerne "'at tænke sig' [...] eller endda 'at tænke thig'." (Bjøl 1998) hos især de unge kvinder. Han mener, at denne læspen stammer fra de unges rap-idoler og udfordrer herved den diskursformation, som beskæftiger sig med populær- og subkulturer.

Fælles for alle disse sprogpurister er, at de ser de unge som sprogets fornyere – en holdning som også sprogforskerne deler. De lægger sprogets fremtid i hænderne på børnene og de unge, og de fleste tillader også en udvikling at finde sted. Vel at mærke så længe de unge fornyer sproget på den "rigtige" måde. Modsat sprogfunktionalisterne forsøger sprogpuristerne at styre de unge i den "rigtige retning" ved at presse deres egne holdninger til, hvad der er rigtigt og forkert sprogbrug, ned over hovedet på dem.

4.4.2 Ingen grund til panik over de unges sprog

Vestergaard 1997 deler sprogpuristernes bekymring for tidens amerikanske kulturelle ensretning, men skriver sig ind i en anden diskursformation, idet han ikke mener, at der er grund til at frygte for sprogets undergang. Han henviser til en UNESCO-rapport fra 1995 i sin argumentation for, at dansk ikke er et truet sprog. Rapporten forudsiger at 90 % af verdens mellem 4.000 og 6.000 sprog vil uddø, hvilket vil sige at kun mellem 400 og 600 sprog vil overleve. Vestergaard er ikke i tvivl om, at Danmark i kraft af sin placering på top 100 over de mest udbredte sprog vil være at finde blandt de sprog, der overlever udviklingen (Vestergaard 1997).

Ligesom Vestergaard 1997 tilhører Kastrup 2000 også sprogfunktionalisternes diskursformation. Han citerer Jørgensen for at mene, at der ikke er noget nyt i de sure gamle mænds holdninger til de unge: "Det har altid heddet, at unge "sjusker" med sproget, at de er alt for "påvirkede" af udenlandsk sprog, og det er blevet fremstillet som "en alvorlig deroute" for sproget, kulturen og samfundet i det hele taget" (Kastrup 2000). I Kastrup 2000 langer Jørgensen ud efter "de sure gamle mænd", alias sprogpuristerne, idet han mener, at hvis "[...] man [sætter] sig ind i, hvordan sprog fungerer – og især hvordan sprog udvikler sig – så kan man se, at synspunktet er fuldstændig absurd. Det har ingen sprogfaglig substans." (Kastrup 2000). Her undermineres sprogpuristernes troværdighed som iagttagere af den sproglige udvikling, idet de holdninger, deres diskursformation er opbygget omkring, negligeres.

Når de unge finder på nye udtryk eller optager såkaldte anglicismer i deres sprog, benævner Jørgensen det "sproglig kreativitet" – et begreb, som nærmest er bandlyst af sprogpuristerne. Dahlsgaard 1997 argumenterer for, at de unges kreative sprogbrug ofte er inspireret af subkulturer. I Juhl 1998 forholder Preisler sig også til diskursformationen om subkulturers indflydelse på de unges sprog. Han ser ikke nogen mening med at bekymre sig om, hvorvidt det er godt eller skidt med den engelske påvirkning af dansk. Ligesom Dahlsgaard mener Preisler, at de engelske ord, via subkulturer, baner sig vej til de unges ordforråd og han argumenterer for, at de derfra breder sig til resten af samfundet (Juhl 1998). Dahlsgaard nævner ordet "fedt", som er opstået som et ungdomsord, der har overlevet utallige sprogharcelerende læserbreve og nærmest blevet "standard dansk" (Dahlsgaard 1997). Den sprogfornyelseskraft, som de mange sprogpurister kæmper imod, kan ifølge Preisler ikke standses, idet engelsk er blevet et værdisymbol for de unge på linje med omvendte kasketter og rygmærker. Han mener, at sprogpuristernes forsøg på at stoppe udviklingen kun vil forstærke de unge i deres oprør mod det borgerlige samfund, og gøre sproget som værdisymbol endnu vigtigere. Yderligere mener han, at hvis man ønsker at stoppe denne udvikling, vil man være nødt til at dæmme op for hele den angloamerikanske indflydelse på vores kultur, hvorunder den sproglige påvirkning kun er et symptom (Juhl 1998). Hermed skriver han sig ind i samme diskursformation som Vestergaard 1997 og Davidsen-Nielsen og Herslund 1997.

Herslund giver i Juhl 1998 udtryk for, at det grundlæggende var en frygt for den ensidige amerikanske påvirkning af dansk kultur og politik, som var bevæggrund for hans og Davidsen-Nielsens indlæg i engelskdebatten i 1997. Men trods sine tidligere udtalelser om, at sprogdød ikke er et emne som er relevant at diskutere, kan Herslund ikke holde sin irritation tilbage over for danskerne, når de ikke oversætter engelske lån, hvor det kan lade sig gøre (Davidsen-Nielsen og Herslund 1997). Her adskiller han sig fra Jørgensen og Hansen 1990, som ikke giver udtryk for den samme frygt.

I Mehlsen 2001 udtrykker Kirsten Rask samme irritation over engelske udtryk i dansk. Hun sigter især efter forretningsfolk, politikere og journalister, men ikke direkte efter de unge, idet de "jo ofte er skydeskive for ældre generationers sure miner" (Mehlsen 2001). Trods hendes udtalte intentioner, kritiserer hun alligevel ungdomsproget, idet hun om de unges sproglige leg og jongleren med engelske udtryk hævder, at det blot er en fase, de skal overstå: "Brænd det ud, så bliver de og vi alle sammen forhåbentlig klogere, når vi bliver ældre." (Mehlsen 2001).

Tendensen blandt sprogpuristerne er, at de ser sig selv og deres egen generation som seriøse og korrekte sprogbrugere, mens de kritiserer de unge for ikke at respektere og elske deres sprog (blandt andre Holst 1997).

4.5 Debatten anno 2005 – gammel vin på nye flasker

I 2005 overskygges engelskdebatten af andre emner. Bandeordsdebatten, som vi senere vil se på, er det emne, som fylder mest i de danske medier fra 2001 til 2005, og det må siges at sætte engelskdebatten ud på et sidespor. De få artikler, vi har fundet fra 2005, introducerer ikke nye diskurser eller måder at anskue debatten på. Nielsen 2005 tager dog fat i mange danskeres ukritiske optag af engelske ord i deres sprog og er dybt bekymret ved udsigten til det omsiggribende sproglige forfald. Han bygger videre på samme diskursformation, som mange sprogpurister er en del af, ved at fastholde en opfattelse af, at folk bruger de engelske ord for at virke trendy. Han reartikulerer også synspunktet, at det er den ældre generation, som primært hægtes af, når der blændes op for den ukritiske angelsaksiske sprogforurening (Nielsen 2005) – en tendens som Holst 1997 også fokuserer på. Nielsen mener ikke, at det danske sprog kan rumme både engelske og danske gloser side om side, idet han mener, at "for hvert nyt engelsk udtryk, vi ukritisk overtager, går tilsvarende gode, danske udtryk i glemmebogen." (Nielsen 2005).

4.5.1 Dansk sprogpolitik er bageste vogn på det nordiske tog

Daidsen-Nielsen og Herslund, har siden 1997 spillet på flere heste, idet de rent holdningsmæssigt har placeret sig mellem sprogfunktionalisterne og sprogpuristerne. På den ene side har de argumenteret imod, at dansk skulle lide sprogdød, mens de på den anden side har argumenteret for, at domænetabet til engelsk har truet dansk som komplet sprog. Man kan i 2005 ikke placere Daidsen-Nielsen og Herslund entydigt i den ene eller anden diskursformation. Som tidligere antydet mener de, at man ikke må forholde sig ukritisk over for den engelske påvirkning af sproget (Daidsen-Nielsen og Herslund 1997). Denne holdning forstærkes, idet Daidsen-Nielsen i Stigsgaard 2004, hævder, at det er en udbredt tendens, at vi ændrer det danske sprogs grammatik og i stedet bruger engelsk syntaks. Når det engelske gør sit indtog i syntaksen og i bøjninger af ord, er det tegn på en kraftig påvirkning, som vi skal holde ekstra godt øje med, understreger Daidsen-Nielsen. (Stigsgaard 2004). Hvis disse antagelser udspringer af videnskabelige undersøgelser, må man erkende, at der er sket en udvikling, sammenlignet med Hansen og Brinks undersøgelser af

samme tendens i 1990'erne. At denne udvikling har taget fart, og at vores sprogpolitik ikke ligner den, man fører i de andre nordiske lande, skyldes, ifølge Davidsen-Nielsen, at danskerne har en udpræget "laissez faire" holdning til engelske låneord (Stigsgaard 2004). Hvad angår den nye danske sprogpolitik, som Davidsen-Nielsen og DSN i 2003 formulerede et forslag til, håber han, at den bliver gennemført (Davidsen-Nielsen 2003). Udkastet rummer blandt andet et forslag om en mere aktiv sprogpolitik, som med en 4-punkts-plan skal tage hånd om problemerne vedrørende domænetab. Davidsen-Nielsen havde dog ikke regnet med, at det var Danmark, der var den sidste vogn i det nordiske tog hvad angår problematikken om engelske låneord (Stigsgaard 2004).

4.5.2 Engelsk er blevet sprogets anden natur

Hvis det stod til Juul Nielsen 2005 skulle Danmark kobles fra det ovenfor nævnte tog så hurtigt som muligt. Derved bliver han en del af sprogfunktionalisternes diskursformation. Juul Nielsen er træt af den evindelige snak om, hvor forfærdeligt de unge taler. Han finder det tankevækkende, at engelsk, som bliver gjort til et forfærdeligt fattigt og fladt sprog, når det blandes med det danske, alligevel formår at snige sig ind overalt (Juul Nielsen 2005). For ham er det irrelevant, om der bruges engelske eller danske udtryk til at beskrive en given ting. Han mener derimod, at mange engelske ord er meningsløse at oversætte. Hermed udfordrer han sprogpuristernes diskursformation. Sprogpuristen Rask er af den stik modsatte holdning, hvilket kommer til udtryk i hendes bog "Tal dansk!" – populært kaldet sprogrensernes ordbog – hvor 900 engelske ord og udtryk oversættes til dansk. Juul Nielsen udfordrer også sprogpuristernes opfattelse af, at engelsk bruges i et forsøg på at virke smart, idet han mener at de tider, hvor man med engelske ord kunne fremhæve sig selv som ekstra smart, moderne og speciel er passé – "Engelsk er blevet sprogets anden natur, uden nogen særstatus, hverken på den ene eller den anden måde" (Juul Nielsen 2005). Juul Nielsen opfordrer sprogpuristerne til at vågne op og lugte den arabiske kaffe (Juul Nielsen 2005). Hvorvidt det lykkes for Juul Nielsen og de andre sprogfunktionalister at vække sprogpuristerne med arabisk kaffe og en overdådig "English breakfast" må tiden vise.

4.6 Konklusion

Hvis man skal undersøge, hvilke skjulte ideologier der udtrykkes i henholdsvis sprogfunktionalisterne og sprogpuristernes diskursformationer, må man se på de retoriske virkemidler de to grupper bruger til at opnå dominans i diskursordenen.

Hvis man ser bort fra deres forskelligrettede holdninger, er den umiddelbare forskel på sprogpuristerne og sprogfunktionalisterne måden, hvorpå de fremlægger deres argumenter. Sprogpuristernes retoriske virkemidler er kendetegnet ved, at de taler til folks emotioner, som vi eksempelvis så det hos Rostbøll 1990. Ved at trække på nationalistisk-ideologiske diskurser, som appellerer til folks national- og fællesskabsfølelse omkring det, at være dansk, spiller de på frygten for tabet af de gamle kulturelle og sproglige værdier. Vi mener at se en sammenhæng mellem puristernes diskurs og den nationale ”oprustning” gennem halvfemserne, hvor angsten for globaliseringen i høj grad prægede det danske samfund. Denne angst hang sammen med, at de økonomiske og kulturelle grænser langsomt blev nedbrudt i takt med Danmarks stigende engagement i EU – et foretagende, som mange danskere dengang, såvel som i dag, er utrygge ved at være en del af. Denne nationale oprustning eller kulturkamp for at bevare Danmarks suverænitæt økonomisk, politisk og kulturelt smitter af på sprogdebatten. Frygten for tab af vores sproglige suverænitæt, som mange sprogpurister forsøger at indpode hos den danske befolkning, ser vi som et biprodukt af denne kulturkamp. Båret af angsten for fremmede ords indlemmelse i dansk er sprogpuristerne nervøse for, at en stor del af befolkningen vil blive hægtet af udviklingen på grund af manglende engelskkundskaber – skrækscenariet er, at denne gruppe bliver fremmedgjort overfor deres modersmål. Dette skrækscenarium er også at finde hos Davidsen-Nielsen 2003, som frygter, at Danmark vil blive opdelt i et A og et B samfund, med en engelsktalende elite.

Det tyder på, at Davidsen-Nielsens diskurs har vakt politikernes interesse, hvilket er mundet ud i DSNs forslag til retningslinjer for en dansk sprogpolitik (Davidsen-Nielsen 2003). Forslaget blev til på baggrund af SR-regeringens arbejde med en politik for det danske sprog og senere det Radikale Venstres 10-punkts-plan, som opfordrede VK-regeringen til at tage stilling til dansk sprogpolitik. Man kan forestille sig, at engelskdebatten, hvor den almindelige dansker også er kommet til orde, har været med til at bringe emnet i politikernes søgelys, og den kan derfor ses som et eksempel på forholdet mellem tekst, diskursiv praksis og social praksis.

4.6.1 Sprogpurisme vs. sprogfunktionalisme

Hvor sprogpuristerne i deres argumentationer skelner mellem ”rigtigt” og ”forkert” sprogbrug hos de unge, koncentrerer sprogfunktionalisterne sig i højere grad om at beskrive, hvordan de unge taler og bruger sproget. Sprogfunktionalisterne og især gruppen af sprogforskere, som har deltaget i debatten, lægger stor vægt på faglighed i deres argumentationer. Herslund, Davidsen-Nielsen og

Vestergaard udtrykker bekymring over den amerikanske ensretning af den danske kultur. Alligevel ser vi ikke disse forskere som purister, idet de ikke ønsker at isolere eller melde Danmark ud af globaliseringen, hvilket eksempelvis kommer til udtryk hos Vestergaard: "[...] selv om kulturelle forskelle nok kan være årsag til besværligheder, så gør de også verden til et rigere og mere spændende sted at opholde sig." (Vestergaard 1997).

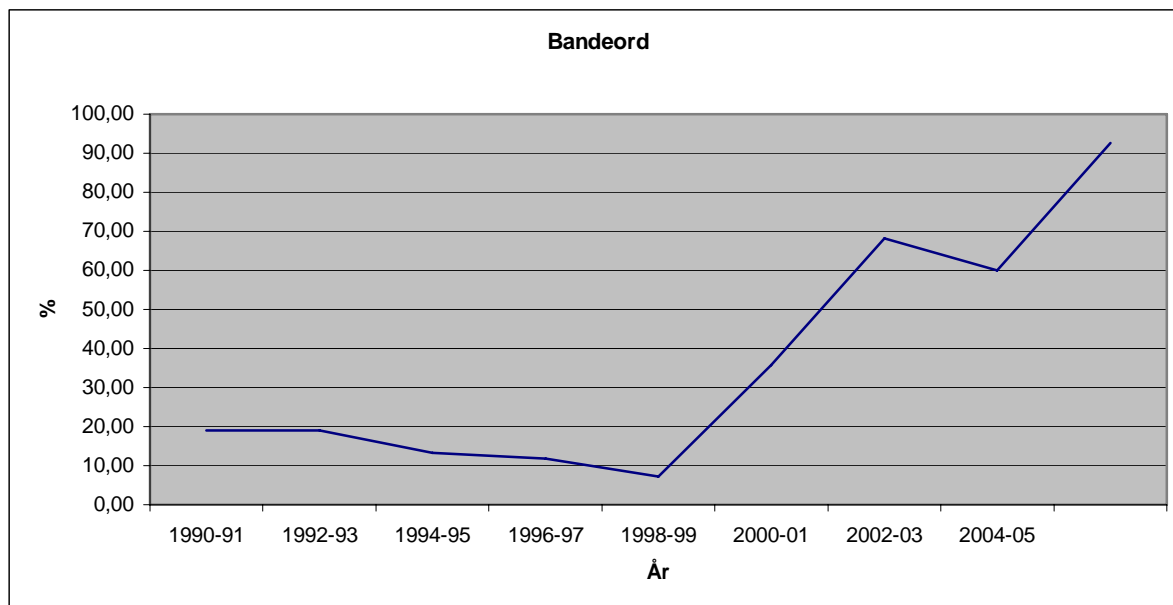
Vi må konkludere, at sprogpuristerne efter regeringsskiftet har haft held til at appellere til politikerne, idet de deler samme nationalromantiske forestilling om den danske kultur. Politikerne har, ikke overraskende set i lyset af højredrejningen i dansk politik, fundet større vælgeropbakning ved at spille med på sprogpuristernes emotionelle frygt end ved at forholde sig til forskernes videnskabelige arbejde. De har dog ikke formået at standse strømmen af engelske gloser til det danske sprog, og i dette henseende har de stort set tabt kampen om den sociale praksis. Endvidere har de heller ikke kunnet overbevise erhvervslivet om faren ved at indføre koncernsprog, hvilket Hansen 1990 begrundes således: "mod penge er både fornuft, kultur og fædrelandskærlighed magtesløse" (Hansen 1990). De har derimod, ved at spille på frygten for det fremmede, vundet kampen om at holde andre etniske mindretalssprog nede i Danmark – en diskurs der også får konsekvenser for bandeordsdebatten.

5. Bandeordsdebatten 1990-2005

En tydelig tendens i debatten om ungdomssprog i aviserne fra 1990-2005 er kritik af unges brug af bandeord, tabuord og slang. Vi vil arbejde med et udvalg af disse artikler fra perioden. Vi vil forsøge at trække nogle linjer frem i debatten og med nedslag på artikler fra forskellige år vil vi vise den udvikling, der er sket inden for diskursen om ungdomssprog. Forfatterne af disse artikler giver til tider plads til anden sproglig forargelse end netop den over unges brug af bandeord og tabuord. Ofte trækker de på andre diskurser i deres beskrivelser og angreb på de unges sprog og inddrager elementer fra blandt andet engelsk-, indvandrer- og ligestillingsdebatten.

Vores formål er at finde frem til, hvilke diskursformationer, der eksisterer inden for den gældende diskursorden. Her vil vi se på, hvordan debattørerne udtrykker implicite, ideologiske dimensioner i deres artikler i form af naturaliseret, almen viden.

Tabel 2

Som det fremgår af tabellen, er der i de seneste 7 år sket en markant udvikling inden for bandeordsdebatten, som i 2004-05 er blevet et af hovedemnerne inden for debatten om unges sprog. I 1990-97 spores ikke den store interesse i unges brug af bandeord og tabuord. I denne periode så vi til gengæld, at engelskdebatten var mere fremtrædende. Omkring 1998-99 sker imidlertid en massiv forøgelse af indlæg, der handler om unges brug af bandeord. Kurven stiger støt fra 1998-99, indtil den når sit foreløbige højdepunkt i 2005.

5.1 Tendens: de to fløje

46,1 % af alle vores artikler omhandler unges brug af bandeord og tabuord. I disse artikler behandles ungdomssprog ud fra flere vinkler, og debattørerne fremfører mange forskellige meninger om, hvorfor unge bander, hvordan de gør det og hvad man skal gøre ved det. Dog viser det sig, at næsten alle debattører i deres bidrag tilkendegiver, om de er for eller imod den udvikling, de unges sprogbrug har taget. Derfor har vi valgt at trække en linje mellem to grupper, som repræsenterer hver sin diskursformation. Den kritiske gruppe har vi kaldt "sprogmoralisterne", og den rosende gruppe "sprogfunktionalisterne". Begge er navne, vi selv har fundet på, og som vi vil argumentere for, afspejler de to forskellige positioner, som debattørerne definerer sig selv ud fra.

Unge brug af bandeord og andre tabuord er tilsyneladende et diskussionsemne, der kan få mange danskere til at fare i blækhuset. Debatten har gennem de seneste 16 år taget form af en fløjkrig: På den ene side står sprogfunktionalisterne – akademikere og sprogforskere – der mener, at unges brug af bandeord og tabuord er et led i deres oprør mod tidligere generationer, akkurat som alle generationer modsætter sig "de voksne" i et forsøg på at definere sig som ny gruppe. Denne gruppe ser de unges sprogbrug som kreativ udfoldelse, der er med til at berige det danske sprog (blandt andre Dahlsgaard 1997, Marckmann 1998, Rasmussen 2001 og Ekelund 2003). På den anden side befinder sprogmoralisterne sig, der hævder, at de unge mishandler det danske sprog og bander meget mere nu end førhen, hvilket har den konsekvens, at de udvikler sig til svage sprogbrugere, ude af stand til at udtrykke følelser med deres begrænsede, vulgære ordforråd (blandt andre Isherwood 1995, Jyllandsposten RED 2003, Fyens Amts avis RED 2003). Disse debattører kræver Dansk Sprognævns rolle omdefineret, og de ønsker politisk stillingtagen til de unges sprog. De to grupper skriver sig ind i hver deres diskursformation, der i en hegemonisk kamp mod hinanden forsøger at blive dominerende inden for debatten om ungdomssprog. Ubevidst er begges mål at naturalisere de ideologiske dimensioner, der ligger til grund for deres holdninger og derigennem opnå en bred accept af disse som almen baggrundsviden.

5.2 Man er ikke kultiveret, hvis man bander: Debatten 1990-1999

Debatten om de unges sprogbrug, eller fucksprogsdebatten, som den også kaldes, synes ikke at være særlig tydelig i aviserne før sidst i 90'erne. I alt omhandler 20% af artiklerne fra årrækken 1990-99 unges brug af bandeord, tabuord og slang. Sprog-moralisterne er rigest repræsenterede, dog er der enkelte bidrag fra sprogfunktionalisterne. Der tegner sig i denne periode nogle typiske ideologiske træk blandt de to gruppers holdninger, som også påvirker debatten de følgende år.

5.2.1 Sprog-moralisterne

Blandt sprog-moralisternes bidrag til debatten ser vi flere tydelige fællestræk. Heriblandt hersker især en forestilling: det er ifølge de fleste debattører tegn på dårlig dannelse, hvis man bruger bandeord. Det antydes i mange artikler mere eller mindre diskret, at folk der bander, tilhører en bestemt klasse, nemlig arbejderklassen, som man ikke kan forvente har et særlig stort ordforråd: "Hvor f.eks. mange kvinder af i dag m.h.t. et smudsigt sprog kan måle sig med en havnearbejder..."(Clausen 1995) Denne holdning findes også hos Boas 1996: "Det er kun de 'jævne' folk, der bander i de gamle danske film, staldkarlen, bybuddet, bumsen. Eller skurken."

(Boas 1996). Isherwood 1995, der i sin artikel kritiserer danskeres brug af engelske bandeord, mener på samme måde, at de engelske bandeord er noget, der hører Brixtons og Harlems sorte slumkvarterer til. Endvidere påpeger hun, at man kun tyer til bandeord, hvis man har ringe sprogfærdigheder og derfor ikke har andre muligheder for at udtrykke sig (Isherwood 1995). For sprogmoralisterne afslører bandeordene altså et tilhørsforhold til en klasse, de som "pæne" mennesker helst ikke vil identificeres med.

Der tegner sig en skjult, ideologisk dimension i debattørernes kritik af de unges brug af bandeord. Ved at distancere sig fra det, de kalder "udannet" sprog, markerer de implicit, at de opfatter sig selv som tilhørende gruppen af dannede – en gruppe med høj, social status. Hermed etablerer de et skel, hvor de i kraft af deres højere sociale status tillader sig at udstede retningslinjer for, hvad der er "godt" og "dårligt" sprog. Samtidig forsøger de at komme til at dominere diskursen, så deres holdning til, hvad der er pænt og ordentligt sprog naturaliseres.

De fleste sprogmoralister er enige om, at unge mennesker aldrig har bandet så meget som de gør i dag (hvad enten i dag er 1992 eller 2004). Flere peger på mediernes påvirkning som hovedårsag til de unges grimme sprog: "Unge mennesker siger 'shit' og 'fuck' til hvert andet ord og påvirkningen er tydeligt fra amerikanske film af værste og primitiveste slags." (Hermann 1993). Ipsen 1999 påstår, at der er sket et skred i, hvordan man bruger bandeord. Førhen brugte man dem kun, hvis man ville forbande nogen eller noget, hvorimod nutidens unge bruger dem som fyldord uden samme betydning (Ipsen 1999).

Der er mange bud på, hvordan det "grimme" sprog skal stoppes. De fleste sprogmoralister mener, at det er en opgave for politikerne på Christiansborg, eller peger på DSN som ansvarlige for at bremse udviklingen. Samtidig lægges ansvaret over på "andre borgere", der til dagligt omgås de unge, såsom forældre og folkeskolelærere. Hvordan man skal styre de unge tilbage på rette kurs, er der generelt bred enighed om: det skal ske ved lovgivning og regler. Hvorvidt reguleringen skal udformes af politikerne eller af de enkelte skolebestyrelser, gives der ikke noget bud på. Men det står klart, at der skal tages hensyn til sprogmoralisternes opfattelse af, hvad der er gangbart sprog.

5.2.2 Sprogfunktionalisterne

På den anden side i debatten står sprogfunktionalisterne. Denne fløj udgør et markant mindretal i bandeordsdebatten fra 1990-99. Sprogfunktionalisterne angriber debatten fra forskellige vinkler i kampen mod sprogromalisterne. Mange af debattørerne er sprogprofessorer, sprogstuderende eller andre, der arbejder professionelt med ungdomssprog til dagligt.

I POL 1993 argumenterer Bech og Jacobsen for, at bandeord benyttes til at understrege alvor og følelser og ikke udelukkende bør opfattes som noget negativt. Samtidig ser de bandeordene som identitetsmarkører, unge benytter sig af for at signalere et tilhørsforhold til en bestemt gruppe (POL 1993). I Dahlsgaard 1997 langer Jørgensen ud efter sprogromalisterne: "De sure gamle mænd er selv opdraget med stramme, socialt bestemte normer for deres sprogbrug. De fik at vide, at deres sprog var det eneste rigtige og at alt andet var forkert og ukorrekt dansk. Derfor har de svært ved at acceptere, når andre laver om på det" (Dahlsgaard 1997). Marckmann 1998 fremhæver, at sproget er i konstant udvikling, og at det er udtryk for tåbelighed at modsætte sig den.

De holdninger, der kommer til syne hos sprogfunktionalisterne, står i diametral modsætning til sprogromalisternes diskursformation. Gruppen af sprogfunktionalister definerer sig i sprogdebatten først og fremmest som modstandere af sprogromalisternes holdninger, og deres artikler kan ses som en moddiskurs, der udfordrer og sætter spørgsmålstegn ved sprogromalisternes påstande om den sproglige tilstand blandt unge. Samtidig ser sprogfunktionalisterne unges brug af nye tabuord som en naturlig udvikling.

Bag sprogfunktionalisternes positive syn på unges sprogbrug synes at ligge nogle fælles implicit ideologiske dimensioner. I modsætning til sprogromalisterne deltager sprogfunktionalisterne i bandeordsdebatten i kraft af deres videnskabelige autoritet på området, og de benytter sig af denne autoritet i et forsøg på at opnå dominans i diskursordenen. De har et ligeså stort behov for at hævde deres sociale position som sprogromalisterne, om ikke større. Man kunne forestille sig, at dette hænger sammen med forskernes interesse i, at befolkningen bliver oplyst på en videnskabelig baggrund, frem for sprogromalisternes påstande om den sproglige tilstand blandt unge.

5.2.3 Motherfucker og mother-flad – en humoristisk vinkel på debatten

Nogle debattører forsøger med humoristiske indslag at forstå og nærme sig de unges slang og tabusprog. I deres bagsideføljeton "Hvad er det dog, de siger?" registrerer Køster-Rasmussen og Palle 1999 med begejstring de nye udtryk, som unge mennesker på opfordring bidrager med. Artiklerne er præget af en leg med de nye udtryk i et forsøg på at afgrænse, hvilke situationer, man kan bruge dem i. Et eksempel er ordet "motherfucker", som specielt sprog-moralisten Isherwood 1995 kritiserer for at blive brugt forkert på dansk. Palle og Køster-Rasmussen leger med ordets mange muligheder: "således kan man på dansk have >>mother-ondt i maven<< eller være >>mother-flad<<, hvis der er lavvande i kassen." (Palle og Køster-Rasmussen 1999A). Disse debattører forholder sig umiddelbart neutralt i striden mellem sprog-moralisterne og sprog-funktionalisterne, og deres indlæg går på tværs af de to diskursformationer. Man kan alligevel tale om, at "sproghumoristerne" er med til at udfordre sprog-moralisternes diskursformation, da de gennem deres leg med det nyeste slang fokuserer på de positive aspekter i ungdomssprog.

5.3 Splattersprog og perkerdansk: debatten 2000-2003

Bandeordsdebatten 2000-03 reartikulerer på mange måder de allerede gældende diskursformationer, eftersom mange debattører trækker på de pointer, som kom til syne hos de to parter i 1990-99. I denne periode drager debattørerne dog også andre diskurser fra medierne ind i debatten, såsom indvandrerdiskursen, som kommer til at spille en stor rolle for den drejning, bandeordsdebatten tager. Striden mellem sprog-moralisterne og sprog-funktionalisterne bliver mere synlig i denne periode, hvor i alt 59,6 % af artiklerne omhandler unges brug af bandeord.

5.3.1 Perkerdansk

En ny tendens blandt debatindlæggene i perioden 2000-2003 er det øgede fokus på indflydelsen på ungdomssproget fra unge med anden etnisk baggrund end dansk. Flere sprog-moralister langer specielt ud efter de mellemøstlige andengenerationsindvandrere, fordi de mener, at deres voldelige sprog er med til at skabe en rå tone i ungdomsmiljøer. I Sass 2000 interviewes skoleinspektør Olav Nielsen, der hævder, at de etniske danskere har et meget groft ordforråd, og at det blandt andet hænger sammen med deres ringe sprogfærdigheder. Yderligere peger han på "mellemøstdrengenes" æresbegreber som en grund til den forråede tone. Det fremgår tydeligt i artiklen, at Nielsen forsøger at skabe en dialog mellem indvandrere og danskere. Men samtidig medvirker han til at reartikulere nogle af de fordomme, som gennem tiden er blevet bygget op om indvandrerne.

With 2003 sammenligner perkerdansk med "beskidt døgnersprog", og kalder det "et fattigt og primitivt sprog, der kun alt for godt afspejler den sproglige fattigdom, der kommer af at være vokset op mellem to sprog – dansk og et modersmål." (With 2003). Jyllandspostens redaktion langer også ud efter de tosprogede, som "i praksis har vist sig at være nulsprogede" (Jyllandsposten RED 2003). Denne leder efterfølges af en glødende debat mellem forskere, der tager indvandrerne i forsvar på den ene side, og Jyllandspostens redaktion på den anden.

Det er tydeligt, at sprogmoralisterne påhæfter nogle særdeles alvorlige beskyldninger på indvandrerne som samlet gruppe, som indeholder implicite, ideologiske dimensioner. Sprogmoralisterne spiller mere eller mindre bevidst på den trussel, mange danskere forbinder med indvandrerne i Danmark, og i deres bidrag til bandeordsdebatten kommer denne frygt til syne (Sass 2000). Man får fornemmelsen af, at de, båret af denne frygt, forsøger at kategorisere indvandrerne som den lavest stillede klasse i det danske samfund. Meget tyder på, at flere sprogmoralister i 2003-05 accepterer denne holdning til indvandrernes sprog som almen baggrundsviden.

5.3.2 Sprogmoralisternes manifest

Kombinationen af indvandrernes perkerdansk og unges ivrige forbrug af computerspil, voldsfilm og porno bliver af sprogmoralisterne i 2003 betegnet "splattersproget". De mener at spore en sammenhæng mellem splattersproget og stigningen inden for voldssager de seneste år. PBC 2001 fremfører i Ringsted Dagblad noget, man kunne kalde sprogmoralisternes manifest. Her opfordres enhver dansker med hjertet på rette sted til at tage kampen op mod splattersproget og de sprogfunktionalister, der forsvarer det. PBC antager, ved brugen af pronominet "vi", at læseren og mange andre mener det samme som ham. Lederen er fyldt med programpunkter, såsom: "Vi vedkender os gerne, at vi med alle kræfter vil modarbejde en sproglig udvikling i Danmark, hvor det skal være acceptabelt at slynge om sig med udtryk som >>din mor er en luder<< [...]" (PBC 2003).

Fyens Amts avis' redaktion skriver samme dag en leder, som ligner PBCs indlæg til forveksling (Fyens Amts avis RED 2003). Redaktionen mener, at forråelsen af sproget har gjort, at unge taler afstumpet og bruger alt for mange voldsudtryk, og denne udvikling tillægges i høj grad de amerikanske voldsfilm. Samtidig påpeger redaktionen, at også SMS-sproget bærer sin del af

skylden for, at unge i dag ikke kan gebærde sig sprogligt. Ifølge redaktionen er konsekvensen, at de unge ikke kan klare sig i sociale sammenhænge, og derfor bliver skubbet ud i en kriminel løbebane. Begge artikler peger på forældres og skolers ansvar for at rette op på de unges forfærdelige sprog.

Disse debattører viser, hvordan sprogmoralisternes diskursformation har udviklet sig fra 1990-2003. Ved at knytte indvandrere, splattersproget og en kriminel løbebane sammen, etablerer de en årsagssammenhæng, der er anderledes end den, vi så i 90'erne. Til denne ideologiske dimension knytter sig et andet element. De fleste sprogmoralister opfatter sproget som noget, man lærer i folkeskolen en gang for alle, altså som noget der *ikke* udvikler sig hos sprogbrugeren, efter han eller hun har forladt uddannelsesinstitutionerne. De mener derfor, at splattersproget vil følge den unge gennem hele livet. For at komme det grimme sprog til livs, foreslås derfor kun en løsningsmodel: forældre og skoler skal slå hårdere ned på børnenes opdragelse og sprogbrug.

5.3.3 Sprogvidenskaben tager til genmæle

Sprogmoralisternes forestilling om påvirkningen af ungdomssproget fra indvandrerne bliver kritiseret kraftigt fra sprogfunktionalisternes side, og specielt i Jyllandsposten 2003 skrives mange indlæg af sprogforskere, der er indignerede over de grove påstande, avisens redaktion udtaler om indvandrerne "nulsprogethed" og "vulgære araberslang". Steensig med flere 2003 understreger, at "Sprogvidenskabens centrale rolle er ikke at diktere regler om "det rigtige sprog" fra oven, vores opgave er at beskrive og forklare det sprog der rent faktisk forekommer uden at indtage et fordømmende standpunkt hver gang vi hører noget vi ikke bryder os om." (Steensig, Bakker, Mcgregor og Jørgensen 2003).

Den diskursformation, sprogfunktionalisterne skriver sig ind i, har kraftig modvind i diskursordenen. Først og fremmest er der så få indlæg fra debattører, der forholder sig positivt til ungdomssprog, at de næsten ingen gennemslagskraft har over for sprogmoralisternes massive, formynderiske diskursformation. Derudover lader det til, at sprogmoralisterne ikke interesserer sig for, hvad sprogfunktionalisternes videnskabelige undersøgelser konkluderer, så længe resultatet tyder på, at der intet er galt med unges sprog. Når Jyllandspostens redaktion løber sprogmoralisternes ærinde og kalder Vedsgaard, der forholder sig positivt over for indvandrerne sprogbrug, for en "naiv, såkaldt sprogforsker"(Jyllandsposten 2003), tolker vi det som et tegn på, at redaktionen i princippet kritiserer alle sprogforskere, der stiller sig positivt over for unges og

indvandrerens sproglige udfoldelser. Sprog-moralisterne efterlyser handling, primært i form af restriktioner og lovgivning på området. Dette ærinde har sprogvidenskaben hverken mulighed for, eller interesse i at hjælpe dem med.

5.4 Klippe-kort, sexismen og pædagogik: Debatten 2004-2005

Bandeordsdebatten i 2004-05 er mere nuanceret, end vi så den fra 1990-2003. 92 % af de indsamlede artikler er bidrag til bandeordsdiskursen, og den bliver langt mere omfattende end tidligere. Meget tyder på, at fucksproget ikke længere er en sag mellem blot sprog-moralister og sprog-funktionalister, men nærmere et nationalt anliggende, som de fleste har en mening om.

I disse år ser vi flere journalister, der rapporterer om tiltag på folkeskoler, hvor man forsøger at gøre op med fucksproget. Vi vil argumentere for, at disse journalister i høj grad reartikulerer sprog-moralisternes ideologiske argumenter og påstande om ungdomssprog i deres artikler, der umiddelbart fremstår som objektivt beskrivende.

5.4.1 De indignerede kvinder

Bandeordsdebatten blusser for alvor op i efteråret 2004, hvor Hanne Vibeke Holst starter en storm af indlæg efter hendes opsang til rapperen Niarn og hans kolleger, som hun beskylder for at bruge sexistisk og mandschauvinistisk lyrik i deres forsøg på at nå unge lyttere (Holst 2004). Mange sprog-moralister har peget på hiphopmiljøet som en af de mange påvirkningskilder til unges fordærvede sprog, men med sit indlæg giver Holst rapperens fucksprog en ny, central plads i bandeordsdebatten.

Holsts primære bekymring er de sexistiske kvindebilleder, som rapperne skaber ved at bruge ord som luder, so, ho, bitch og babe. Hun drager en direkte parallel mellem rapperens tekster og stigningen af gruppevoldtægter i københavnsområdet inden for de seneste år. I indlægget spiller Holst primært på rollen som bekymret forælder, der hjælpeløst må se til, mens anmeldere roser denne sexistiske og voldsforherligende musik til skyerne (Holst 2004). Hun prøver ud fra dette billede at opildne andre bekymrede forældre og borgere til at stille Niarn og hans kolleger til ansvar for det forurenede sprog, de lægger for dagen: "[...] du må være gammel nok til at stå ved dine gerninger. Det plejer vi at forlange [...] af voksne mænd midt i tyverne [...]" (Holst 2004). Dette "vi" skal henvise til det danske samfund, og hendes bevidste brug af ordet "gerninger" associerer til

bibelen, men også retsplejen. Hun antyder hermed, at Niarn med sit beskidte sprog har forbrudt sig mod samfundet – på et verdsligt og åndeligt plan.

Med dette indlæg skriver Holst sig ind i sprog-moralisternes diskursformation. Hun antyder, ligesom flere sprog-moralister, en forbindelse mellem fucksproget og en kriminel løbebane, og anser fucksproget som en forurening, der for evigt vil ødelægge det danske sprog, hvis ikke noget laves om nu. Samtidig forsøger hun, ved at henvise til andre diskurser, at føje en ny dimension til, hvad der er korrekt og forkert sprog. Men i sin artikel antager hun, at alle kvinder føler samme indignation som hende, når de hører ord som luder, bitch og babe. På den måde ender hun med at lægge sig op ad sprog-moralisternes påstande om, at der kun findes en måde at forstå brugen af bandeord og tabuord på: den måde, dannede mennesker som hun selv mener, de skal forstås. Holst bliver bakket op af kvinder, der ligesom hun føler sig ramt på sit køn af rappernes ordvalg, blandt andet kønsforskeren Anette Dina Sørensen, som roser Holst for at turde tage kampen op med anmeldernes kæledægger: "Endelig en med nosser store nok til at formulere det, jeg, og mange andre – også mænd – hovedrystende tænker [...]" (Sørensen 2004). Det er vel ment ironisk, men med ordet "nosser" kan man argumentere for, at kønsforskeren alligevel kommer til at reartikulere en sexistisk diskurs, der i et forsøg på at sige noget positivt om en kvinde tyer til brugen af et ord, der traditionelt bruges i positiv overført betydning om en maskulin attribut.

5.4.2 Hiphop er nutidens sproglaboratorium

Politiken tager Holsts udfordring op og fremfører i deres leder, at avisens generelt positive syn på dansk hiphop bunder i de kreative nyskabelser, som rapperne formår at bringe ind i det danske sprog. De mener, at Holst går over gevind med sin "tantemoral" (POL 2004). Også rappere fra det danske hiphopmiljø tager til genmæle, og frabeder sig sexismebeskyldninger. Jokeren udtaler sig i Køster-Rasmussen 2004 om sangen "Kvinde din møgluder", som Holst kritiserer: "[...] da jeg skrev sangen, var den et udtryk for den følelse, jeg havde på det tidspunkt. Og hvis vi skal til at censurere følelser i kunsten, så synes jeg virkelig, at vi er ved at være ude, hvor vi ikke kan bunde." (Køster-Rasmussen 2004). I samme artikel påpeger Niarn, at hans tekster er et udtryk for det samfund, han er vokset op i (Køster-Rasmussen 2004). De to rappere bakkes op af Quist, der kritiserer Holsts opfattelse af, at et ord som luder kun kan betyde en ting. Hun påpeger, at det for de fleste unge i dag betyder "dumme idiot", mens det for Holsts generation er det værste, man kan sige om en kvinde.

I Iwersen og Hygum-Sørensen 2004 interviewes en række gymnasieelever fra Rysensteens Gymnasium om deres forhold til fucksproget. Her nævner flere af dem, at de bruger de slemme ord i en anden betydning, end de ældre generationer. Samtidig fremhæver de, at man sagtens kan kalde sin veninde for en luder for sjov (Iwersen og Hygum-Sørensen 2004).

På den anden side står rapperne og Quist, der argumenterer for, at unge i dag ikke lægger den samme sexistiske værdiladning i ord som luder og bitch. Denne holdning understreges af Iwersen og Hygum-Sørensen 2004, hvor unge selv giver udtryk for, at ordene har ændret betydning. Sprogfunktionalisterne og de interviewede rappere udtrykker på mange måder de samme sprogholdninger, idet de alle betragter sig som iagttagere, hvis rolle består i at beskrive den sproglige tilstand i dag.

5.4.3 Nul-tolerance programmer og klippekortsordninger

En væsentlig tendens i perioden 2004-05 er, at et stigende antal journalister involverer sig i bandeordsdebatten. De rapporterer om skoler, der overvejer de såkaldte nul-tolerance programmer. Enkelte skoler rundt omkring i landet har allerede taget skridtet, og har indført restriktioner. Blandt andre rapporterer journalisterne Gimbel 2005, Esdahl 2005 og Højstrøm 2005 om, hvordan flere folkeskolars lærerstab sammen med eleverne har udarbejdet regler, der omhandler elevernes sprogbrug. Overholdes disse regler ikke, kan det betyde kontorsamtaler, forældrekontakt, eftersidning og i værste fald bortvisning (Esdahl 2005). I Vang 2005 udtrykker skoleinspektøren fra Østerlars-Gudhjem Skole på Bornholm et ønske om at indføre en klippekortsordning med seks klip. Eleven vil få et klip, hver gang han eller hun bander. I værste fald vil et brugt klippekort betyde bortvisning fra skolen (Vang 2005).

Det antages i disse artikler af journalisterne, at sproget blandt de unge vitterligt er blevet værre og bør stoppes inden det tager overhånd. Med udtalelser som "bunden er nået for skoleelevernes sprog" (Urban Herning RED 2004) og "Danske skolebørn tillægger sig i stigende grad et sprogbrug, der kan få selv den mest forhærdede havnearbejder til at rødme af forlegenhed." (Gimbel 2005) reartikulerer de sprog-moralisternes diskursformation. Men der er stor forskel på sprog-moralisternes debatindlæg og journalisterne rapporter. Journalisterne, som regnes for at stå for en seriøs og objektiv formidling af nyheder, fremfører sprog-moralisternes holdninger til ungdomssprog som om disse var uomtvistelige. Meget tyder derfor på, at de har optaget sprog-moralisternes påstand om, at

de unges sprog er i hastigt fordærv som naturaliseret, almen baggrundsviden. Selv om mange sprogfunktionalister udtaler sig om ungdomssprog i denne periode, er det altså sprogmoralisternes opfattelse af, hvad der kan stemples som godt og dårligt sprog, der er blevet den gængse, i hvert fald i avismediet.

5.5 Konklusion

Hvis man skal forsøge at give et billede af, hvilke skjulte, ideologiske holdninger, der ligger til grund for sprogmoralisternes dominerende diskursformation inden for bandeordsdebatten, må man nødvendigvis se på den argumentationsrække, der tegner sig gennem de seneste 16 år. Her står det klart, at de fleste sprogmoralister forholder sig til sprog som noget, der afslører, hvorvidt man er dannet eller ej - som vi så det hos blandt andre Isherwood 1995, Clausen 2000 og PBC 2003 – og hermed opdeles sprogbrugerne i to grupper. Det ulige magtforhold mellem de to grupper fastholdes yderligere, idet sprogmoralisterne kritiserer det vulgære, folkelige sprog, som bandeord og tabuord ifølge dem hører under. Deres egen dannelse er ofte taget for givet og vægtet højt, og det fremgår derfor tydeligt, hvordan de knytter deres forestillinger om unges sprog sammen med uddannelse og skoleforløb. De mener slet og ret, at man ikke længere kan ændre et ungt menneskes sprog, efter han eller hun har forladt uddannelsesinstitutionerne. Det lader til, at de er kommet frem til denne forestilling, idet det var her, de selv lærte det, de kalder "korrekt" sprog.

Sprogmoralisterne bygger videre på denne forestilling, når de i debatten forarges over det sløse og vulgære ungdomssprog, der, ifølge dem, aldrig har været værre end i dag. I et forsøg på at dokumentere denne påstand, inddrager de psykologer, der mener, at børn ikke længere formår at differentiere deres sprog alt efter, hvem de taler til.

Konsekvensen for de sprogligt utilpassede unge er ifølge sprogmoralisterne, at de vil blive udstødt af samfundet, og derfor forvilde sig ind i kriminalitet. Den eneste konkrete løsningsmodel som sprogmoralisterne foreslår, er ordensreglementer og sanktioner i uddannelsesinstitutionerne.

Denne argumentation synes at danne baggrund for de fleste sprogmoralisters debatindlæg fra 1990-2005. I løbet af 2000-2005 sker der imidlertid en udvikling, der på mange måder afspejler højredrejningen inden for dansk politik i 2001, hvor den nye borgerlige regering med støtte fra Dansk Folkeparti kommer til at stå i spidsen for en fremmedhadsk indvandrerdebat. I

bandeordsdebatten spores den fjendtlige indvandrerdiskurs, hvor flere sprog-moralister beskylder indvandrere for at være nulsprogede, fordi deres sprogbrug ikke klinger rigtigt i deres ører. Ved at drage indvandrere til ansvar for det grimme sprog, udnævner de denne samfundsgruppe til den nye lavstatusgruppe. Samtidig drages hiphopmiljøet med ind i diskursen, da dette af nogle debattører anses for at være grobund for sexistiske og undertrykkende kvindebilleder.

Sprog-moralisterne antyder en sammenhæng mellem indvandrere og det kriminelle miljø, en antagelse, man kan argumentere for, at dagspressen i høj grad har været med til at skabe i disse år. På samme måde mener vi, at den fremmedfjendske indvandrerdebat er med til at skabe sprog-moralisternes nedgørende holdning til indvandrernes sprog og dermed også til deres identitet som gruppe i Danmark. Ved at afspejle denne holdning i deres debatindlæg spiller sprog-moralisterne med på blandt andet Dansk Folkepartis forestilling om, at indvandrere er en trussel mod det danske sprog og dermed den danske kultur og identitet.

Sprog-funktionalisterne ser ikke indvandrere som en trussel, hverken for det danske sprog eller den danske kultur, og de forsvare denne gruppe i flere debatindlæg. I disse indlæg undermineres sprog-moralisternes faglighed, idet sprog-funktionalisterne blankt afviser påstandene om nulsprogethed blandt indvandrere.

Deres moddiskurs stiller sig kritisk over for stort set alle sprog-moralisternes argumenter. Først og fremmest mener de i princippet ikke, at der findes en bestemt slags sprog, som er bedre end et andet. De peger på, at skellet mellem godt og dårligt sprog i høj grad er skabt af sprog-moralisterne. Samtidig holder sprog-funktionalisterne fast i, at unge mennesker er meget bevidste omkring, hvilket sprog de taler til hvem. En anden væsentlig pointe for sprog-funktionalisterne er en tilbagevisning af påstanden om, at unges sprog i dag skulle være mere bandeordsbefængt end tidligere. Rathje og Andersen 2005 dokumenterer i en undersøgelse, der sammenligner tre generationers brug af bandeord, at de tre generationers brug af bandeord er lige stor. Den store forskel er derimod, hvilke ord, de forskellige generationer bruger, når de bander. Den ældre og midaldrende gruppe bruger bandeord fra religions- og sygdomskategorien, mens unge holder sig mest til bandeord fra Hansens gruppe "kroppens nedre funktioner" (Rathje og Andersen 2005). Heri ligger måske en forklaring på, hvorfor ældre generationer, heriblandt sprog-moralisterne, opfatter de unges banderi som værre og grovere end deres eget.

Over for sprogmoralisternes kritik af sexistiske ord i hiphopmiljøet, påpeger sprogfunktionalisterne, at der er sket en betydningsændring i mange af de ord, den ældre generation opfatter som grænseoverskridende. Men til trods for sprogfunktionalisternes autoritet inden for området, kommer deres moddiskurs ikke til at opnå en særlig dominerende status i diskursordenen. Dette kan der være flere grunde til. Sprogfunktionalisterne udtaler sig på baggrund af en videnskabelig tilgang til sproget, og deres udtalelser er derfor mere saglige og nøgternt beskrivende end sprogmoralisternes, som i deres indlæg spiller på at vække patos og gruppefølelse blandt de borgere, der i deres dagligdag konfronteres med fucksproget. Og i en sådan situation tilsidesættes ofte videnskabelige forskningsresultater til fordel for usaglige emner, der kan vække folkelig opbakning. Historien om de unges fordærvede sprog sælger bedre end sprogfunktionalisternes videnskabelige påvisning af, at unge altid mere eller mindre bevidst har vakt foragt og opmærksomhed over for de ældre generationer.

5.5.1 Tilbage til den sorte skole?

Fra 2005 står det klart, at sprogmoralisternes diskursformation har fået så meget indflydelse i bandeordsdebatten, at deres ideologi har vundet indpas hos en stor del af befolkningen. At op mod en tredjedel af Københavns folkeskoler har taget initiativer over for unges vulgære sprog, forekommer os at være en af de konsekvenser, bandeordsdebatten har fået for den sociale praksis (Mikkelsen og Pinholt 2005). Man kan argumentere for, at sprogmoralisternes gennemgående kritik af ungdomssprog også afspejler en kritik af folkeskolerne, som de ser ud efter 60'ernes opgør med den sorte skole (Everbusch 1999). De sanktionsmuligheder, som nogle af skolerne har indført, tyder i hvert fald på, at man igen ved hjælp af tvang vil forsøge at påvirke elever til at tale et, af sprogmoralisterne, vedtaget og dannet sprog. Flere af de skoleinspektører, som journalister interviewer i forbindelse med indførelse af nul-toleranceprogrammer, anfører, at målet med disse tiltag ikke er kæft, trit og retning, men hvorvidt dette kommer til at holde stik, må fremtiden vise.

Vi har i dette afsnit beskæftiget os med forskellige holdninger til bandeord, og vil i følgende afsnit forsøge at afgrænse forskellen på bandeord, skældsord og tabuord.

6. Bandeord, skældsord og tabuord – tre kategorier i udvikling

Når en debattør i sprogdebatten kritiserer de unge for at bande for meget, forudsætter han eller hun ofte, at alle i det danske sprogsamfund er enige om den samme definition på, hvad bandeord er. Imidlertid forholder det sig ikke helt så enkelt, som flere debattører giver udtryk for. Ifølge Ordbog over det Danske Sprog 1919 (herefter ODS) betyder ”at bande”, at man udtaler forbandelser, eller at man udtrykker sin harme ved brug af eder (ODS, bind 1 1919:1094). Politikens Nudansk Ordbog 2001 definerer ”bandeord” som kraftudtryk, en kategori der omfatter flere opslagsord i ordbogen (Politikens Nudansk Ordbog, bind 1 2001:116)(bilag 1).

Bandeord og kraftudtryk opfattes generelt som mere eller mindre synonyme betegnelser, og kan alle indgå under fællesbetegnelsen bandeord. Brugen af bandeord i sociale sammenhænge har ifølge Rathje og Andersen flere forskellige funktioner. Når man bruger bandeord, skaber man opmærksomhed, ikke blot på det man siger, men også på måden, man siger det (Rathje og Andersen 2005). De kan endvidere bruges som provokation mod andre, eller være med til at signalere eller understrege vrede og stærke følelser. Samtidig kan man bruge bandeord til at skabe en venlig, uformel stemning blandt deltagere i en samtale (Andersen, 1998).

Nogle bandeord opfattes i dag som mildere end andre, hvilket i høj grad skyldes, at kulturen og samfundet har ændret sig gennem tiden, for eksempel er de fleste danskere ikke så gudfrygtige som førhen, og udtryk der involverer Gud og Satan bliver ikke længere mødt med stor forargelse (Rathje og Andersen 2005). En anden grund til, at nogle bandeord opfattes som mildere end andre, kan være, at ordenes kraft svækkes, når man ikke længere tænker over, hvad de betyder (Andersen 1998). I Politikens Nudansk Ordbog 2001 er flere bandeord kategoriseret som milde kraftudtryk (bilag1). De milde bandeord involverer de forskellige navne for Gud, Jesus, himlen og hvad dertil hører. Men også eufemismer for Satan (søren, sagamel, katten) og sygdommene kræft (stavet kraft) og pokker – et gammelt navn for kopper, udslæt og syfilis (ODS, bind 16 1936:1094) – hører til denne gruppe. Satan, fanden og helvede i deres ikke-eufemistiske former hører dog til de hårde kraftudtryk.

6.1 Erik Hansens tre kategorier

Erik Hansen har inddelt danske bandeord i tre store grupper: religion, sygdomme og ”kroppens nedre funktioner” (Rathje og Andersen 2005). Alle henvisninger til Gud, Fanden og deres

opholdssteder hører under religion, der udgør den største gruppe. Sygdomsgruppen indeholder pokker og kræft, til trods for at pokker ofte bliver forstået som en eufemisme for Satan, eksempelvis i et udtryk som "gå pokker i vold" (Rathje og Andersen 2005). Gruppen "kroppens nedre funktioner" omfatter bandeord, der har med afføring og seksuallivet at gøre – emner, der på mange måder er tabubelagte. Det eneste ord fra denne gruppe som Politikens Nudansk Ordbog 2001 kategoriserer som et kraftudtryk, er det engelske "shit" (Politikens Nudansk Ordbog, bind 2 2001:1207). Ordet registreres første gang på dansk i 1991 (Jarvad 1999:751), hvor også fuck nævnes. Det kunne muligvis være den engelske tradition for at opfatte ord for "kroppens nedre funktioner" som bandeord, der har inspireret dansk sprogbrug og derved Erik Hansens inddeling. Noget tyder på, at der i Danmark ikke er en entydig definition på, hvilke tabuord, der også er bandeord.

6.2 Bandeord og tabuord – hvor går grænsen?

Bandeord, skældsord og tabuord har det til fælles, at de fleste danskere betragter brugen af dem som vulgært og uacceptabelt sprog. De deler en tabustatus blandt store dele af befolkningen, og det er muligvis denne tabustatus, der i forvirringen får mange debattører til at tro, at ord som fisse og pik er bandeord, selv om de hverken er eder, forbandelser eller kraftudtryk. Men da bandeord ikke er en entydig og statisk sprogvidenskabelig betegnelse, er der meget, som tyder på, at der et sket et skred i opfattelsen af, hvilke ord der er kommet til at høre under betegnelsen bandeord. Den mest opdaterede artikel findes i Den Danske Ordbog 2003 (herefter DDO), hvor der står om bandeord, at de er: "ord som bruges for at udtrykke en stærk følelse, og som normalt betegner noget tabuagtigt el. helligt og som derfor af mange anses for upassende el. stødende sprogbrug." (DDO, bind 1 2003:283).

6.2.1 Tabuord

Hansen 1971 påpeger, at han betragter slangudtryk og ord, der bruges om seksuallivet som tabuord – ikke bandeord (Hansen, 2001:89). At ord som kusse, fisse, kneppe og pik opleves som vulgære, hænger sammen med den måde, vi tabubelægger vores seksuelle adfærd på. Tabuord som disse er ikke forbudte ord, men deres brug er begrænset til særlige lejligheder, og accepteres kun af bestemte personer. Han understreger endvidere, at de seksuelle slangudtryk og tabuord skal opfattes som et udslag af kreativitet og sproglæde, ikke som noget, der er opstået af generthed over for det emne, de beskriver (Hansen, 2001:91).

6.2.2 Bandeord

Som Hansen påpeger, er det en forkert antagelse, at alle tabuord også nødvendigvis er bandeord. Bandeordene fra religions- og sygdomsgruppen har gennem tiderne været de eneste tabuord, man i Danmark kategoriserede som egentlige bandeord. Fælles for disse ord er, at de kan indgå i en række af de samme syntaktiske placeringer i Diderichsen feltskema. Ordet sgu optræder kun som neksusadverbial, der udfylder pladsen *a*, mens andre ord fra sygdoms- og religionsgruppen ligeledes kan indtage denne plads. De fleste kan derudover optræde som udråbsord eller etfeltshelheder, som en del af en navnehelhed, eller som subjektsprædikat. Endelig kan de fleste bandeord optræde i optativsætninger, samt stå som *A* i forfeltet.

Imidlertid er flere tabuord inden for de seneste år begyndt at optræde på samme pladser i syntaksen som bandeord. Dette skred mener vi at kunne se i ord som fuck, lort, pis, røv og skid i deres varierende former, der i dag kan udfylde *a* i feltskemaet: "Det er fucking lige meget" og så videre. Fuck betegnes ifølge DDO 2004 som et bandeord der udtrykker vrede, foragt eller anden følelse (DDO 2004:412). Også adjektivet fucking betragtes som et bandeord, hvorimod verbet at fucke ifølge ordbogen er et kraftudtryk, der bruges til at vise stærk foragt over for nogen. Om alle formerne anføres der, at de forekommer i uformelle sammenhænge og oftest mellem unge mennesker.

Ud fra den funktionelle forandring, der er sket med disse ord, vælger vi at kategorisere fuck, shit, lort, pis og skid i alle ordenes varianter som "semibandeord". Vi vælger at kalde dem semibandeord ud fra betragtningen, at de opfylder bandeordenes syntaktiske funktion, til trods for, at de afviger fra de traditionelle bandeord ved at henvise til afføring og seksuallivet. Vores opdeling af bandeord kommer således til at udgøre tre kategorier: religion, sygdomme og semibandeord. Disse betegnelser vil vi have in mente i arbejdet med analysen, ligesom de senere udgør grundlaget for vores optællinger og grupperinger af bandeord brugt i gruppesamtalerne fra 1995 og 2005.

7. Ungdomssprog i 1995 og 2005 – er der hold i kritikken?

I analyserne af engelsk- og bandeordsdebatten har vi forsøgt at give et billede af, hvilke kritikpunkter, der fremføres mod unges sprogbrug. I den følgende del af opgaven vil vi holde

kritikpunkterne fra de to debatter op mod vores samling af gruppesamtaler fra 1995 og 2005, med det mål for øje at finde ud af, om der er hold i kritikken.

7.1 Dataindsamling – beskrivelse af forløb og fremgangsmåde

Indsamlingen af empirisk data til dette projekt er sket af to omgange: I juni 2005 besøgte vi Niverødgårdsskolen i Nivå, hvor vi optog 5 gruppesamtaler (optageudstyr: se bilag 4). Som sammenligningsgrundlag fik vi 5 gruppesamtaler fra Køgeprojektet 1995. Yderligere detaljer om fremgangsmåden for optagelserne og køgeprojektet findes i artikelsamlingen ”De unges sprog” 2002 (Normann Jørgensen 2002:23ff).

Vi optog hver gruppe i 45 minutter. Inspireret af Køgeprojektet, gav vi grupperne til opgave at bygge et kunstværk ud af legoklodser. Fordelingen af drenge og piger i de 10 grupper ser ud som følger:

2005

Gruppe 1: ♀♀♀♀

Gruppe 2: ♀♀♀

Gruppe 3: ♂♂♀♀

Gruppe 4: ♀♀♂

Gruppe 5: ♀♀♀♀

1995

Gruppe 1: ♂♂♂♂

Gruppe 2: ♀♀♀♀

Gruppe 3: ♂♂♀♀

Gruppe 4: ♂♂♂♂

Gruppe 5: ♂♂♀♀

7.2 Bandeord, tabuord og skældsord hos unge i 1995 og 2005

En af de bredest accepterede forestillinger blandt sprogmoralisterne i bandeordsdebatten er, at unge i dag bander mere, end de gjorde førhen, hvad enten i dag er 1995 eller 2005. Ud fra vores data er det naturligvis ikke muligt at beskrive, hvor meget unge før 1995 har bandet. Men i vores optællinger af bandeord, skældsord og tabuord brugt i gruppesamtalerne kan vi registrere, at der ikke er nogen forskel på, hvor meget de unge fra de to år benytter sig af disse ord: frekvensen for antallet af bandeord, tabuord og skældsord for to år er 0,75% af det samlede antal ord i samtalerne (bilag2). Vi mener hermed, at man ud fra vores optagelser kan tilbagevise, om ikke andet, så i hvert fald påstanden om, at unge siger fuck og shit til hvert andet ord (Hermann, 1993).

7.2.1 Religionsbandeord er stadig populære

Når de unge i 1995 bander, bruger de flest ord religiøse bandeord. Disse udgør i alt 75,2 % af alle bandeord i '95-samtalerne. Det mest brugte bandeord blandt de unge er "sgu", der alene udgør 48,9 % af alle bandeordene. I 2005 er det stadig religionsbandeordene, de unge benytter mest. I alt 58,1 % af de bandeord, som der bruges, er bandeord fra denne gruppe. Til trods for, at debattørerne i 2005 beskylder de unge for at kaste om sig med semibandeord (Sass 2000, With 2003, Hermann 1993), er det hyppigste bandeord også her "sgu", der alene udgør 26,6 % af den samlede mængde bandeord.

7.2.2 Semibandeord

Semibandeordene udgør i 1995 24,8 % af det samlede antal bandeord, hvor frekvensen i 2005 udgør 41,5 %. Det hyppigst brugte ord fra denne kategori i 1995 er shit, der i alt bruges i 62,9 % af gangene, de unge benytter sig af semibandeord. Her ser vi en tydelig udvikling fra 1995-2005, hvor det mest populære semibandeord i 2005 er "fuck" i sine varierende former, der udgør 22,8 % af det samlede antal bandeord. Fuck bruges også af de unge i 1995, dog kun i 1,4 % af bandeordene i samtalerne. Disse procenter viser, at semibandeordene er blevet mere udbredte fra 1995-2005. Også måden, hvorpå semibandeordene indgår i sætningerne har ændret sig i perioden. For eksempel ser vi kun fuck brugt som etfeltshelheder i '95-samtalerne. De unge i 2005 bruger semibandeordene mere kreativt i deres samtaler, hvor vi blandt andet har fundet eksempler på brugen af fucking i funktionen *a* i ytringer som:

*SIL: <2 det er fucking 2> Jens nu.
(Gruppe1, 2005)

Senere bruger Sille fucking igen, denne gang som en del af en navnehelhed :

*SIL: ej din fucking selvbruner mand.
(Gruppe1, 2005)

Af andre semibandeord har vi både i 1995 og 2005 fundet shit, der i næsten alle tilfælde bruges som etfeltshelhed:

*SEB: <2årh shit vores hus er helt smadret nu2>
(Gruppe3, 2005)

Ligesom shit bliver fuck også primært brugt som etfeltshelhed. Enkelte gange bruger de unge dog verbet "at fucke", som os bekendt ikke har noget sidestykke blandt de danske bandeord.

*MAY: ej xxx fuck nu lige af ok.
(Gruppe4, 2005)

Det tyder på, at de unge i vores optagelser bruger semibandeordene lige så naturligt i deres sætninger, som de bruger religionsbandeordene.

7.2.3 Er sygdomsbandeordene på vej ud af ungdomssproget?

Det er iøjnefaldende, at ingen af grupperne i hverken 1995 eller 2005 benytter sig særlig meget af bandeord fra sygdomsgruppen. I alt bruges ord fra denne kategori kun henholdsvis 0,41 % og 0,71 % af de samlede antal bandeord, og er kun repræsenteret ved ordet kraftedeme. Det tyder på, at disse bandeord ikke er særlig populære blandt de unge.

7.2.4 Luder: et sexistisk skældsord eller det nye spasser?

Debattørerne i bandeordsdebatten omkring 2004-05 fokuserer især på de unges brug af "sexistiske" gloser. I gruppesamtalerne fra 1995 finder vi slet ingen af disse skældsord. De unge benytter sig her af ord som båtnakke og halvabe, når de provokerer og irttesætter hinanden. De unge fra '05-optagelserne bruger imidlertid mange af de ord, der kritiseres i debatten. Vi har fundet eksempler på brugen af blandt andet: luder, bitch, so, smatso, bøsse og kælling. Frekvensen af disse ord er dog meget lav, set i forhold til det samlede antal ord i samtalerne. I de fem samtaler udgør de i alt 0,1 % af det samlede antal ord (se bilag2). Ordet "luder" står dog ud som det skældsord, de unge hyppigst bruger om hinanden. Specielt hos deltagerne i gruppe 3 forekommer brugen af disse skældsord hyppigt, hvilket kan hænge sammen med, at fordelingen i denne gruppe er henholdsvis 2 piger og 2 drenge. Gruppen småskændes flere gange i løbet af de 45 minutter, men skænderiet kulminerer, da snakken kommer til at handle om fodboldholdene FCK og Brøndby. De to piger, Signe og Celma, holder med FCK, mens drengene, Mahat og Anders, holder med Brøndby. Skiftevis synger de slagsange, der nedgør det andet hold. I løbet af den nedenstående sekvens tilspidises konflikten:

*AND: årh det h+/ seriøst det her det et sygt fly det et sygt fly det
her # vi hader FCK vi hader FCK.
*SIG: det nemlig det vi ikke gør Anders.
*AND: fuck dig.
*CEL: xxx.
*AND: FC luder.
*SIG: siger du lige <jeg var en luder>.
*AND: <det synger de nede> på Brøndby stadion.
*SIG: sagde du jeg var en luder.
*CEL: ja.
*AND: jeg sidder ikke og siger du er en luder.

Anders udfordrer Signe ved at kalde hende "FC luder", men trækker det hurtigt tilbage igen, da han mærker hendes negative reaktion. Signes svar viser, at hun ikke accepterer at blive kaldt luder i

denne sammenhæng. Hun reagerer prompte med en udfordring til Anders, som han bøjer sig for. Senere i samtalen udfordrer Anders igen Signe ved at kalde hende en luder, men her afviser hun Anders' udfordring med et grin og truslen om at ringe efter sin mor. I denne forbindelse lader det til, at Signe tolker luder på linje med ordene spasser og idiot.

7.2.5 Tabuord

Det er en generel tendens blandt de unge i vores optagelser, at de bruger meget få tabuord. I 1995 har vi kun fundet eksempler på brugen af ordet pik, og i alt udgør tabuordene 0,01 % af det samlede antal ord i samtalerne. De unge i 2005 bruger flere tabuord og her har vi fundet eksempler på brugen af: pik, fisse, kusse, patter og kneppe. Der er dog ikke tale om en overvældende stigning fra 1995-2005, idet tabuordene i samtalerne fra 2005 kun udgør 0,04 %.

7.3 Det er ikke et spørgsmål om hvor mange, men hvilke!

Ud fra de gruppesamtaler, vi har haft til rådighed i vores analyse, må vi konkludere, at der i forhold til sprogmoralisternes påstand om, at de unge taler grimmere "i dag", end de gjorde førhen, ikke er sket en stigning i antallet af bandeord, tabuord og skældsord blandt unge. Ud fra det materiale, vi har haft til rådighed i vores undersøgelse, kan vi altså falsificere denne påstand. Til gengæld tegner der sig en klar udvikling i forhold til, hvilke ord, de unge bruger, når de bander. Her har vi påvist, at de unge i 2005 benytter sig af væsentligt flere semibandeord, end unge i 1995.

Derudover finder vi det interessant, at sygdomsbandeordene udgjorde en minimal procent af det samlede antal bandeord, både for 1995 og 2005. Man kunne forestille sig, at de har afgivet deres plads som provokerende ord til fordel for semibandeordene.

I 2005 ser vi også, at der er sket en lille stigning i antallet af tabuord i forhold til antallet i 1995, og vi har yderligere iagttaget, at de unge i 1995 ikke benytter sig af samme skældsord, som de unge i 2005. Det mest populære skældsord i 2005 er "luder", der udgør 27,5% af alle skældsord i samtalerne. Det er iøjnefaldende, at vi slet ikke finder dette skældsord i '95-optagelserne. Meget tyder derfor på, at ordets popularitet blandt unge er opstået i tidsrummet mellem 1995 og 2005. Denne udvikling kan man også pege på i forbindelse med semibandeordet fuck, hvis popularitet er steget i denne periode.

Hvis man ser disse resultater i forhold til bandeordsdebatten, kan man forestille sig, at det i højere grad er de unges ordvalg, der får sprog-moralister til at fare i blækhuset, end frekvensen af disse ord. De unges brug af semibandeord, skældsord og tabuord i 2005 virker mere provokerende i sprog-moralisternes ører end ældre bandeord som satans. Skoleinspektør Olav Nielsen udtaler sig i Sass 2000 om de unge indvandreres sprog, at ""Fuck dig mand" som oftest bare er et udbrud som for eksempel "satans også"". (Sass 2000). Denne holdning går igen hos flere sprog-moralister, der i løbet af de seksten år vi har undersøgt bandeordsdebatten, synes at have ændret holdning til brugen af religions- og sygdomsbandeordene – nu er satans *bare* et bandeord, mens semibandeordene er de virkelig "farlige".

7.4 Engelske ord hos unge i 1995 og 2005

Som tidligere nævnt, finder vi i engelskdebatten forskellige holdninger til det engelske sprogs påvirkning af dansk. Særligt fokuseres der i mange artikler på de unges optag af engelske ord og udtryk i deres sprog. De unge bliver af sprog-puristerne beskyldt for ukritisk at tage det engelske sprog til sig, mens sprog-funktionalisterne finder det naturligt, at de unge leger med og lader sig inspirere af det engelske sprog.

Ud fra gruppesamtalerne fra 1995 og 2005 kan vi konstatere, at frekvensen af engelske ord og ytringer i samtalerne ikke er stor. I 1995 begrænser brugen af engelsk sig til at udgøre 0,7 % af det samlede antal ord benyttet i gruppesamtalerne. I 2005 udgør brugen af engelske ord og udtryk i 0,9 % af den samlede tale. For at kunne udtale sig om forskelle og ligheder mellem de unge fra de to år må man gøre sig klart, hvilke engelske ord og udtryk, de bruger. Her skelner vi mellem allerede etablerede låneord og ad hoc lån. Det er især den sidste gruppe af lån, sprog-puristerne kritiserer de unge for at indlemme i deres sprog. Med hensyn til, hvorvidt et låneord er etableret, er vores kriterium, at det pågældende ord er optaget i enten Den Danske Ordbog 2003 og 2004, Politikens Nudansk Ordbog 2001 eller Jarvad 1999.

7.4.1 Brugen af engelsk i 1995

I 1995 udgør de etablerede lån 28,3 % af det samlede antal engelske ord. Der er her tale om ord som okay og wc, som begge findes i Politikens Nudansk Ordbog 2001 (Politikens Nudansk Ordbog 2001: 1566, 985), samt ordene superduper og computer, som er listet i Nye Ord 1999 (Jarvad 1999: 818, 181). Samtidig har vi fundet flere eksempler på tilfælde, hvor de unge selv konstruerer nye

sammenhænge ved henholdsvis at bruge engelske ord eller ligefrem konstruere hele sætninger og samtale på engelsk:

*ELI: I skal trykke hårdt.
*JON: thank you we know that.
*RAN: thank you we know that.
*ELI: thank you.
(Gruppe 5, 1995)

Her ser vi, hvordan samtalen skifter fra dansk til engelsk. Elina irettesætter Jonas og Randi på dansk, hvorefter de svarer hende på engelsk. Kodeskiftet til engelsk giver ytringen en ekstra understregende effekt, hvor Jonas og Randi gør det klart for Elina, at de har forstået, hvordan det skal gøres. Dette er et eksempel på unges brug af engelsk, som mange sprogpurister finder irriterende eller sågar anstødeligt, idet de mener, at samtalen ligeså godt kunne have fortsat på dansk. Her ser vi ligeledes, hvordan samtalen begynder på dansk og udvikler sig i en blanding af dansk og engelsk:

*JON: så er jeg også nået op på stadiet øh så skal jeg lige bygge færdig.
*ELI: hold nu kæft Jonas.
*JON: xxx.
*ELI: aj hvor han taler ikke også.
*JON: bla bla bla bla.
*ERI: I am finish.
*JON: han er finish.
(Gruppe 5, 1995)

Kodeskiftet motiveres af Eric, der bekendtgør over for resten af gruppen, at han er færdig. Jonas, som indtil videre har deltaget i samtalen på dansk – mere end Elina bryder sig om – motiveres af Eric til at skifte over i en blanding af engelsk og dansk. Ud over at reagere på Erics kodeskift tilføjer han ytringen endnu en dimension af kreativitet, idet "han er finish" både kan referere til, at Eric er færdig, men også kan betyde, at han er "finsk". Denne ordleg er inspireret af den populære Squash reklame med Finn Nørbygaard og Jacob Hougaard. Eksemplet illustrerer, hvordan de frit inddrager emner fra medierne.

De unge kodeskifter altså for at tillægge det, de siger, en særlig betydning. Samtidig leger de med reklamecitater, og opbygger derved en fælles referenceramme, hvilket vi også senere ser eksempler på i gruppe 3 2005.

Vi har fundet eksempler på, hvordan brugen af engelsk blandt de unge bliver forbundet med status og derved udgør et konkurrencemoment:

*RAN: har du aldrig lært at snakke engelsk Jonas.
*JON: mio spikio engilisk.
*ELI: he is the best in the class.

*JON: that is right I am the best I am the best the very best I am the superduper mand.
*ELI: and me too.
*JON: hvad.
*ELI: I am the too it is not just you.
*JON: ha ha ha jeg skal lige ud og grine af okay.
(Gruppe 5, 1995)

Randi sætter spørgsmålstejn ved Jonas' engelskkundskaber. Hvorefter Jonas svarer Randi i en blanding af italienske, danske og engelske gloser. Herved giver han et billede af, at han, foruden at beherske engelsk, også kan sige noget på italiensk. Elina roser ham for at være den bedste i klassen til engelsk, og denne ros gør ikke Jonas' tanker om sig selv mindre, tværtimod, idet han på engelsk giver hende ret i, at han er den allerbedste i klassen til engelsk. Elina, som tydeligvis også synes at hun selv er god til engelsk, slår dette fast, idet hun siger "I am the too it is not just you". Jonas reagerer på hendes udbrud ved at gøre nar af hende, og derved fremhæve sig selv som den bedste.

Med disse eksempler kan man argumentere for, at engelsk har en vis symbolværdi for de unge. De bruger det både som redskab til at understrege pointer, men også som en statusmarkør. De engelske udtryk i de unges sprog er blevet en "stil", hvilket Bent Preisler også kommer ind på i Juhl 1998. I gennemgangen af gruppesamtalerne fra 2005 finder vi også eksempler på, hvordan denne "stil" kommer til udtryk.

7.4.2 Brugen af engelsk i 2005

I Gruppesamtalerne fra 2005 udgør 26 % af de engelske ord etablerede lån. Af etablerede lån har vi fundet ord som shoppingcenter (Jarvad 1999: 751), swimmingpool (Politikens Nudansk Ordbog 2001: 1361), computer (Jarvad 1999: 182), at score (Jarvad 1999:738) og baby (Politikens Nudansk Ordbog 2001: 254). De unge refererer endvidere til en hel del engelske navne på byer, personer, legetøj og tv-serier (bilag 1).

Gruppe 3 er med 2,30 % engelske ord den gruppe, som bruger flest engelske ord i 2005. Vi ser i det følgende en del eksempler på, hvordan de unge underholder sig selv og hinanden ved at synge engelske popsange, og kodeskifter, som vi så det i gruppe 5 fra 1995:

*MAH: en gang # you know pump it up you got to pump it up.
*AND: toilet.
*SIG: kan du godt lide den.
*MAH: ja.
*SIG: den har jeg på cd.
*AND: you're so great.
(Gruppe 3, 2005)

Mahat bryder spontant ud i sang på engelsk, hvilket får Anders til at svare "you're so great". Dette viser, hvordan han kodeskifter til engelsk for at blive i samme sprog. Vi ser flere eksempler i gruppe 3 på sådanne kodeskift:

*SIG: det kan vi jo ikke # vi bliver nødt til at putte hegn dernede #.
%com: pause i samtalen. Legostøj.
*MAH: feel so good.
*SIG: i feel so horny.
*MAH: i'm still out late i have nobody.
*SIG: i'm so horny.
*MAH: but i xxx #.
(Gruppe 3, 2005)

Mahat kodeskifter igen ved at citere et brudstykke af en popsang. På denne måde inviterer han de andre til at deltage i den sproglige leg. Invitationen accepteres prompte af Signe, som selv digter videre på teksten. Begge eksempler viser, hvordan noget udefra hentes ind i samtalen, og udgør en pause fra den oprindelige opgave. Her kan man argumentere for, at inddragelsen af engelsk i samtalen, som vi så det i 1995, skaber et fællesskab mellem deltagerne, idet de skaber en fælles referenceramme. De samles blandt andet omkring TV-reklamer og popsange.

Ligesom vi så det i gruppe 5 1995, sætter de unge en ære i at fremhæve sig selv som "gode" til engelsk.

*SIG: nej det glad.
*MAH: hey jeg bygger lige et hus # [!!] don't forstyr me [!!].
*CEL: interrupt me hedder det.
*MAH: shut up <man>.
*AND: <nu nu> kan den flyve vroom vroom.
*CEL: ej en baby du er mand.
(Gruppe 3, 2005)

Her ser vi, hvordan Celma irettesætter Mahat for hans kreative konstruktion af sætningen "don't forstyr me" og hvordan Mahat undgår at tabe ansigt over for de andre ved at svare igen på engelsk trods Celmas kritik. Han viser i dette eksempel, at han er istand til at nuancere det danske sprog med engelske ad hoc lån. Vi ser lignende eksempler på kodeskift hos andre grupper i 2005, men ikke i samme grad som i gruppe 3.

7.5 Sproglig kreativitet eller ukritisk valg af ord?

Eksemplerne fra 1995 viser, at de unge ikke ukritisk inddrager engelske gloser i deres sprog, som sprogpuristerne beskylder dem for. Man kan argumentere for, at de unge er bevidste om de muligheder, der ligger i at inddrage andre sprog i deres samtale. De benytter blandt andet kodeskiftene til at understrege pointer i deres tale, eller til at opnå en vis status i gruppen. Vores

optællinger viser, at de unge i 1995 med 0,7 % engelske ord i deres tale ikke bruger nævneværdigt mindre engelsk end i 2005, hvor tallet er 0,9 %. Hvad angår etablerede låneord i begge år udgør de i 1995 28 % af brugen af engelsk, mens de i 2005 udgør 27 %. Heller ikke her ser vi en nævneværdig forskel. At unges brug af engelsk skulle være ukritisk og dermed uden formål er en påstand, vi hermed må sige at have falsificeret.

8. Konklusion

8.1 Det "korrekte" sprog er en nationalromantisk forestilling

Det altoverskyggende fællestræk i sprogromalisterne og sprogpuristernes diskursformationer er forestillingen om, at noget sprog er mere "korrekt" end andet. I engelskdebatten motiveres denne holdning af ideen om, at dansk taber terræn som en konsekvens af, at der ukritisk indlemmes engelske ord i vores daglige tale. I bandeordsdebatten siges det ligeud, at brugen af bandeord ikke accepteres som "dannet" sprogbrug, og for dem afslører dårligt sprogbrug unges sociale tilhørsforhold.

Denne kategorisering af "rigtig" og "forkert" sprogbrug vidner om det kulturelle sammenstød mellem to generationer med modsatrettede ideologier: de unge, som lader sig inspirere af andre kulturer, og den ældre generation, der forsøger at fastholde traditionelle, danske middelklasseværdier. Ved at deltage i sprogdebatten skriver sprogromalisterne og sprogpuristerne sig ind i en kulturkamp med større perspektiver end blot brugen af engelsk og bandeord blandt unge. Den implicite dimension, der danner baggrund for deres diskursformationer, reartikulerer en nationalromantisk diskurs, der har til formål at samle den danske befolkning under en række fælles kulturelle og sproglige værdier – i et forsøg på at ruste Danmark i kampen mod globaliseringen og den sproglige påvirkning fra andre kulturer. Oprustningen tolker vi som et led i den nationalromantiske bølge, der gennem de seneste år har strømmet over Danmark, og som kulminerede i VK-regeringens lancering af den danske kanon i forsøget på at skabe "det danske samfunds dannelses-barometer".

Til grund for denne holdning ligger også en angst for det fremmede. I engelskdebatten kommer angsten til udtryk i sprogpuristernes forestilling om, at den danske kultur og det danske sprog trues af påvirkningen fra engelsk. I bandeordsdebatten peger flere sprogromalister på indvandrernes påvirkning af sproget som grund til den forrædede tone blandt unge i dag. Det danske sprogs

påvirkning fra andre kulturer bliver dermed en ekstra dimension i den magtkamp, der udspiller sig om ungdomssprog i aviser mellem "nationalromantikerne" og sprogfunktionalisterne.

8.2 Ungdommen nu til dags

Ud fra gruppesamtalerne fra 1995 og 2005 forholder vi os kritiske over for de beskyldninger mod unges sprog, der artikuleres i sprogmoralisterne og sprogpuristernes diskursformationer. Vi må konkludere, at deres påstande om, at unge ukritisk benytter sig af det engelske sprog og at unge bander mere i dag end førhen er tvivlsomme. I vores optagelser har vi observeret, at de unge er bevidste om, hvordan de kan bruge de engelske ord til at understrege pointer, underholde hinanden og til at markere deres status i gruppen – dette vidner ikke om ukritisk sprogbrug. I forhold til sprogmoralisternes påstand om, at de unge taler "grimmere" nu end førhen, har vi set, at dette ikke holder stik. De unge i 2005 bruger ligeså mange bandeord, tabuord og skældsord som de unge i 1995. Forskellen mellem de unge fra de to år er ikke antallet af bandeord, men derimod, hvilke bandeord, de benytter sig af. Her har vi registreret skred i brugen af semibandeord, idet ord som fuck og shit nu kan udfylde de "gamle" bandeords syntaktiske funktioner. Især så vi mange tilfælde af ordet fucking brugt som *a*. Man kan ikke udelukke, at andre tabuord med tiden vil blive brugt på samme måde. Således kunne man forestille sig at høre udtryk som "jeg er kneppeme/fisseme ligeglad".

8.3 Sprogholdninger

Som ungt menneske bliver man gennem hele sin opvækst bombarderet med formaninger om, at man ikke må afvige fra den dikterede, sproglige norm. Kristiansen 1990 argumenterer for, at eksistensen af sproglige forskelle ikke i sig selv har noget at gøre med magtforholdene i samfundet. Han mener derimod, at det er de herskende holdninger til, hvad der er "korrekt" og "forkert" sprogbrug, der kan ses som et symptom på disse magtforhold (Kristiansen 1990:195). Vi vil argumentere for, at de sprogholdninger, der kommer til syne hos sprogmoralisterne og sprogpuristerne på samme måde er et symptom på de magtforhold, der findes i samfundet.

Kristiansen kritiserer de danske folkeskoler for at indpode ideen om "korrekt" og "forkert" udtale blandt skoleelever, hvilket resulterer i en undertrykkelse af dialekter i Danmark. I denne forbindelse understreger han, at disse sprogholdninger er udtryk for en implicit ideologisk dimension, der til trods for 60'ernes opgør med den sorte skole har formået at leve videre i den danske folkeskole

(Kristiansen 1990:186). Vi mener, at samme holdning gør sig gældende, hvad enten der er tale om sprogligt udtryk eller indhold. Endvidere hævder Kristiansen, at vi benytter os af vores udtale til at signalere social distance og tilhørsforhold (Kristiansen 1990:277). Vi vil argumentere for, at de unge bruger bandeord, tabuord og skældsord og engelske udtryk på samme måde. Kristiansen påpeger endvidere, at sprogholdninger med tiden forsvinder, ligesom nye opstår (Kristiansen 1990:277). Vi har i bandeordsdebatten set et lignende holdningsskifte i forhold til, hvilke bandeord der er værre end andre, ligesom der hele tiden findes nye syndebukke, der må stå til ansvar for bandeordenes udbredelse. En opfattelse, som til gengæld ikke er blevet anfægtet, er den, at noget sprog er mere ”korrekt” end andet. Det er denne ideologiske holdning til sprog, der ligger til grund for både sprogmoralisterne og sprogpuristernes diskursformationer, og som udgør fundamentet for hele sprogdebatten. Ideen om ”det korrekte sprog” har dermed formået at opretholde en hegemonisk status i samfundet, hvilket kommer til udtryk i de sprogholdninger, vi finder, både i debatten og hos de unge i vores gruppesamtaler.

*MAJ: lad nu være med at kaste med klodser din fucking.
*SIL: Majken sådan her skal vores hus se ud.
*MAJ: ups det må jeg ikke sige.
[...]
*MAJ: ej viser de det til vores forældre.
*MAR: det tror jeg til forældremøde.
*MAJ: jeg må ikke sige fuck.
*SIL: ja luk nu røven som om de gør.
(Gruppe1)

Majkens udtalelser viser, at hun er bevidst om, at der findes en norm, der definerer ”god” og ”dårlig” sprogbrug. Hun ved, at bandeordene ikke accepteres af ”de voksne” – lærere og forældre – og udtrykker derfor bekymring for, hvem der kommer til at høre optagelsen. Flere unge fra vores samtaler udviser stor opmærksomhed omkring deres egen og de andre unges sprogbrug. Opmærksomheden rettes dog ikke mod engelsk sprog, men udelukkende mod bandeord, hvilket man kan forestille sig, hænger sammen med det massive fokus på emnet i medierne den seneste tid.

Både i engelsk- og bandeordsdebatten er der et udtrykt ønske om en strammere sprogpolitik i Danmark for at komme den ”ukritiske” og ”vulgære” sprogbrug hos unge til livs. Hvad angår engelskdebatten må man sige, at kampen synes at være mislykket, eftersom puristerne ikke har formået at dæmme op for påvirkningen fra det engelske sprog. Derimod har de haft held til at fastholde en diskurs, der spiller på angsten for det fremmede. I bandeordsdebatten kan man sige, at

sprog-moralisternes kritik af ungdomssprog synes at have haft stor gennemslagskraft, set i lyset af de restriktive tiltag, som flere folkeskoler har indført de seneste år. Men spørgsmålet er, om de unge holder op med at bande af den grund? Vi mener, set i lyset af vores arbejde med sprogdebatten og samtaler mellem unge, at sprogpuristerne og sprog-moralisterne kæmper en kamp med ryggen mod muren, idet den sproglige udvikling påvirkes af alle, der bruger sproget – herunder de unge – og derfor ikke kan styres med regler og forbud.

9. Fejlkilder

Den væsentligste fejlkilde, og derved også den største indvending mod vores projekt som helhed, er vores artikelsamling. Som nævnt i emneafgrænsningen, har vi over en periode i foråret 2005 søgt efter artikler, der omhandlede ungdomssprog. Udgangspunktet for søgningen af relevante artikler har været forskelligt, alt efter, om vi søgte på Infomedia eller i Dansk Sprognævns arkiver. I Infomedias avisdatabase har vi haft mulighed for at søge efter enkeltord, emner, sprogfolk, årstal, med mere. I Dansk Sprognævns arkiver var vi mere begrænsede, eftersom vi søgte i diverse udklipsmapper, der ikke indeholdt bestemte emner, såsom for eksempel bandeord.

Vi kan ikke komme udenom, at det er højst tvivlsomt, at vi har hentet alle de artikler, der er at finde om ungdomssprog i perioden 1990-2005. I denne forbindelse må vi erkende, at grundlaget for vores teser og iagttagelser på baggrund af artikelanalysen kan være usikre. At de artikler, vi har hentet til denne opgave er repræsentative for ungdomssprogsdiskursen, er derfor heller ikke sikkert. Sikker er dog, at de artikler, der danner grundlag for vores projekt *har* figureret i aviser, og derved uden tvivl repræsenterer *nogle* debattørers holdninger.

I vores gruppeoptagelser må vi tage forbehold for følgende problemer og fejlkilder. Vi begik den fejl, at vi inden vores besøg på Niverødgårdskolen i juni 2005 havde sendt de unge hjem med et forældre-brev, hvori vi tilkendegav, at vi i vores projekt interesserede os for ungdomssprog. Ganske vist nævnte vi intet om vores specifikke interesse i brugen engelsk og bandeord, men det kan have haft store konsekvenser for, hvor bevidste de unge i vores optagelser har været på netop ungdomssprog, slang og bandeord.

10. Litteraturliste:

Fairclough, Norman: "Critical Discourse Analysis: the critical study of language", 1995,
Longman, London

Winther Jørgensen, Marianne & Louise Phillips: "Diskursanalyse som teori og metode", 1999,
Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg

Kristiansen, Tore: "Udtalenormering i skolen - *skitse af en ideologisk bastion*" 1990,
Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A.S., Copenhagen.

Normann Jørgensen, Jens: "De unges sprog", 2002, Akademisk Forlag, Denmark.

Rathje, Marianne & Margrethe Heidemann Andersen: "Fuck, sgu og søreme" in: "Nyt fra
Sprognævnet" nr. 2, 2005. Link: www.dsn.dk

Heidemann Andersen, Margrethe: "Lidt om bandeord, eder og kraftudtryk" in: "Nyt fra
Sprognævnet" nr. 2, 1998. Link: www.dsn.dk

Hansen, Erik: "Om at få det sagt – Nogle sproglige noter" in: "Glæden ved grammatik", 2001,
Hans Reitzels Forlag, København, s. 89-97.

Jarvad, Pia: "Nye ord, ordbog over de nye ord i dansk 1955-1998", 1. udgave, 1. oplag, 1999,
Gyldendals Røde Ordbøger, Nordisk Forlag A/S, København.

Montagu, Ashley: "The Anatomy of Swearing" 1967, Rapp and Whiting Ltd., London.

ODS: "Ordbog over over det Danske Sprog" bind 1, 1919, Det danske Sprog- og Litteraturselskab.

ODS: "Ordbog over det Danske Sprog" bind 16, 1936, Det danske Sprog- og Litteraturselskab.

DDO: "Den Danske Ordbog" bind 1, 1. udgave, 1. oplag, 2003, Det Danske Sprog- og
Litteraturselskab og Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S, København.

DDO: "Den Danske Ordbog" bind 2, 1. udgave, 1. oplag, 2004, Det Danske Sprog- og
Litteraturselskab og Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S, København.

"Politikens Nudansk Ordbog med etymologi" bind 1, 2. udgave, 1. oplag, 2001, Politikens Forlag.

Artikler, engelskdebatten (kopierede og vedlagt som bilag):

BJG 1990: BJG, "Det danske sprog lever og har det godt" in: Fyns Amts Avis 23. jan. 1990.

Olsen 1990: Zitha Olsen, "Dansk vil overleve" in Politiken 4. jan. 1990.

Rostbøll 1990: Grethe Rostbøll, "Sprogets fremtid" in Jyllands Posten, Morgenavis 10. april 1990.

Hansen 1990: Erik Hansen, "Yes, det er dansk" in Politiken 4. juli 1990.

Bach 1990: Charlotte Bach, "Sproget blev større i 1990" in: Politiken 30. dec. 1990.

Borg 1991: "Det danske sprog taber terræn" in: Jyllandsposten 2. maj 1991.

Lindbjerg 1995: Richard Lindbjerg: "Jamen, sådan si'r man" in: Jyllandsposten, 30. april 1995.

Isherwood 1995: Julian Isherwood: "Fingeren til de frække ord på TV" in: Politiken, 28. aug. 1995.

Rasmussen 1996: Jørgen Munch Rasmussen: "Vort modersmål er dejligt" in: Politiken, 23. sept. 1996.

Vestergaard 1997: Torben Vestergaard: "Dansk lever, har det godt og tales i Danmark" in: Politiken, 11. apr. 1997.

Daidsen-Nielsen og Herslund 1997: Niels Daidsen-Nielsen og Michael Herslund, "Dansk han med sin tjener talte" in Politikken 23. marts 1997.

Holst 1997: Per Holst: "Kan to mio. danskere tage fejl" in: Jyllandsposten, 25. okt. 1997.

Dahlsgaard 1997: Charlotte Dahlsgaard, "Unge er sprogets fornyere" in: Politiken 21. dec. 1997.

Juhl 1998: Marianne Juhl, "Vort modersmål – en himmelsk sound" in Jyllandsposten 17. marts 1998.

Bjøl 1998: Erling Bjøl: "Nydansk og newdansk" in: Politiken, 1. dec. 1998.

Kastrup 2000: Mads Kastrup, "Ud med sproget" in: Berlingske Tidende 7. april 2000.

Mehlsen 2001: Camilla Mehlsen, "Farvel sprog: Når modersmålet mister terræn" in: Information 5. april 2001.

Dauidsen-Nielsen 2002: Niels Dauidsen-Nielsen, "Kan vi overleve engelsk i Norden?" in: Jyllandsposten 13. marts 2002.

Dauidsen-Nielsen 2003: Niels Dauidsen-Nielsen, "Dansk Sprognævns forslag til retningslinjer for en dansk sprogpolitik" in: <http://www.dsn.dk/sprogpolitik-DSN.doc> 4. marts 2003, nedtaget 19. august 2003.

Stigsgaard 2004: Louise Stigsgaard, "Er dansk et truet sprog?" in: Berlingske Tidende 18. dec. 2004.

Juul Nielsen 2005: Morten Ebbe Juul Nielsen, "WollaBilla" in: Weekendavisen 18. Feb. 2005.

Nielsen 2005: Hans Jacob Nielsen, "Ukritisk brug af engelske udtryk" in: Jyllandsposten 6. maj 2005.

Artikler, bandeordsdebatten (kopierede og vedlagt som bilag):

Hermann 1993: Arne J. Hermann: "Sprogforbistring" in: Politiken, 9. aug. 1993, København.

POL 1993: POL: "Bare band for s..." in: Politiken, 26. dec. 1993, København.

Clausen 1995: Helge Clausen: "Vort sprog identificerer os" in: Horsens Folkeblad, 28. feb. 1995, Horsens.

Isherwood 1995: Julian Isherwood: "Fingeren til de frække ord på tv" in: Politiken, 28. aug. 1995, København.

Boas 1996: Kirsten Boas: "Hold kæft, hvor du bander!" in: Politiken, 18. feb. 1996, København.

Dahlsgaard 1997: Charlotte Dahlsgaard: "Unge er sprogets fornyere" in: Politiken, 21. dec. 1997, København.

Borg 1998: Orla Borg: "Lærere er urolige over forråelsen af børns sprog" in: Jyllandsposten
Morgenavis, Viby

Marckmann 1998: Anne Marie Marckmann: "So fucking what?" in: Politiken, 17. dec. 1998,
København.

Palle og Køster-Rasmussen 1999A: Henrik Palle og Janus Køster-Rasmussen: "Hvad er det dog,
de siger? (II)" in: Politiken, 19. marts 1999, København.

Ipsen 1999: Hakon Dam Ipsen: "Det danske sprog i Børneradio" in: Bornholms Tidende, 9. okt.
1999, Bornholm.

Everbusch 1999: Christian N. Everbusch: "Træk og slip i sproget" in: Politiken, 12. dec. 1999,
København.

Westergaard 1999: Ole Westergaard: "Lad os værne om sproget" in: Dagbladet, 28. dec. 1999,
Roskilde.

Sass 2000: Ulrik Sass: "Fuck dig mand – vil du dø" in: Fyens Stiftstidende, 15. april 2000, Fyn.

Clausen 2000: Helge Clausen: "Børn kan ikke bære ansvar" in: Vejle Amts Folkeblad, 27. nov.
2000, Vejle.

Jessen 2001: Claus Jessen: „To sprog: Fuck you, bøsserøv!“ in: Ekstra Bladet, 27. maj 2001,
København.

Rasmussen 2001: Ditte Rasmussen: "Sprog: Gymnasielærere Aaaaaaaargh" in: Politiken, 6. juni
2001, København.

Kjær 2002: Jette Kjær: "Alt for mange eder i tv" in: Nordjyske Stiftstidende, 19. dec. 2002,
Ålborg.

Aaen 2002: Karen Inger Aaen: "Er der slet ingen krav til ordentligt sprog i tv?" in: Nordjyske
Stiftstidende, 7. dec. 2002, Ålborg.

PBC 2003: PBC: "Pas på Sproget" in: Dagbladet, 27. okt. 2003, Ringsted.

With 2003: Thomas Klenow With: "Perkerdansk og pæredansk" in: Søndagsavisen, 23. nov. 2003, København.

Ekelund 2003: Christina Zemanova Ekelund: "Hvor er hun dog en totalt svedig struds" in: Politiken, 11. okt. 2003, København.

Jyllandsposten RED 2003: Jyllandspostens RED: "Tal ordentligt" in: Jyllandspostens Morgenavis, 29. okt. 2003, Viby.

Fyens Amts avis RED 2003: Fyens Amts avis RED: "Modersmål og splattersprog" in: Fyens Amts avis, 27. okt. 2003, Fyn.

Steensig, Bakker, Mcgregor og Jørgensen 2003: Jacob Steensig, Peter Bakker, William Mcgregor, Mikala Jørgensen: "En enøjet leder i JP" in: Jyllandsposten Morgenavis, 1. nov. 2003, Viby.

Togeby 2003: Ole Togeby: "Tal selv ordentligt" in: Jyllandsposten Morgenavis, 31. okt. 2003, Viby.

Holst 2004: Hanne-Vibeke Holst: "Du er fucking sexistisk, Niarn!" in: Politiken, 13. nov. 2004, København.

Sørensen 2004: Anette Dina Sørensen: "'Ryst din røv, so' – er det sproglig berigelse?" in: Politiken, 21. nov. 2004, København.

Køster-Rasmussen 2004: Janus Køster-Rasmussen: "Vi er ikke sexister, bitch" in: Politiken, 23. nov. 2004, København.

Mikkelsen og Pinholt 2005A: "Glen Mikkelsen og Kristoffer Pinholt: "Ukvemsord: Skoler vil af med grimt sprog" in: JP København, 5. jan. 2005, København.

Mikkelsen og Pinholt 2005B: Glen Mikkelsen og Kristoffer Pinholt: "Omgangstone: Råt sprog giver varige mén" in: JP København, 5. jan. 2005, København.

Iwersen og Hygum-Sørensen 2004: Morten Brink Iwersen & Dorte Hygum-Sørensen: "Lyt og Forstå" in: Politiken, 23. nov. 2004, København.

POL 2004: Politikens redaktion: "Respekt, dér – Rappere holder liv i det danske sprog" in: Politiken, 18. nov. 2004, København.

Urban Herning RED 2004: Urban Herning: "Fy-ord skal ud af skolen" in: Urban Herning, 26. nov. 2004, Herning.

Vang 2005: Rebecca Vang: "Skole overvejer klippekort for at stoppe elevernes bandeord" in: Politiken, 25. maj 2005, København.

Højstrøm 2005: Lotte Højstrøm: "Elever får regler for tøj" in: Jyskevestkysten, 17. april 2005.

Esdahl 2005: Carsten Esdahl: "Nu falder hammeren for grimt sprog" in: Fyens Stiftstidende, 15. marts 2005, Fyn.

Gimbel 2005: Jesper Gimbel: "Opgør med det beskidte sprog" in: Fyens Stiftstidende, 6. marts 2005, Fyn.

Øvrige artikler:

Berlingske Tidende RED 2000: leder: "På spidsen" in: Berlingske Tidende, 8. april 2000, København.

Stenhøj 2000: Claus Stenhøjer: "Det er lovlig smart, Frits" in: Politiken, 20. april 2000, København.

Aaen 2002: Karen Inger Aaen: "Er der slet ingen krav til ordentligt sprog i tv?" in: Nordjyske Stiftstidende, 7. dec. 2002.

Agger 1994: Birthe Agger: "Sproget skrider i DR" in: Berlingske Tidende, 31. maj 1994.

Ahm 1997: Leif Ahm: "Det levende sprog" in: Politiken, 26. maj 1997.

Als 1999: Roald Als: "»Så så man lige herremeget min daddy og min macdaddy«" in: Politiken, 7. april 1999, København.

Arndt 2003: Hans Arndt: "Grovt i munden" in: Jyllandsposten, 31. okt. 2003.

Bagge og Lundbeck 1991: Torben Bagge og Susanne Lundbeck: "Seks-årig smidt ud af skolen" in: B.T., 3. maj 1991, København.

Bagger 1992: Rolf Bagger: "Sprogidolerne har fået frit spil" in: Berlingske Tidende, 27. april 1992.

Baumann 1995: Søren Baumann: "Avis snak" in: Næstved Tidende, 15. april 1995.

Bjørk 2003: Michael Bjørk: "Gyder du lige? - Parlør for ældre medborgere" in: Jyllandsposten, 1. nov. 2003.

Blendstrup 2005: Malene Hedegaard, ref Ditte Laursen, Hana Mala, Jens Blendstrup: "Stor qnuzá søde :-)" in: Information, 5. jan. 2005, København.

Blicher 2002: Trine Blicher: "Sprog: Et lille ord med stor betydning" in: Jyllands-Posten, 16. jul 2002.

Bolther 2000: Stine Bolther: "Flex din røv" in: Ekstra Bladet, 3. marts 2000, København.

Borg 1991: Orla Borg: "Dansk i fokus" in: Jyllandsposten, 4. maj 1991.

Brandt 1992: Søren Brandt: "Sproget har det fint" in: Berlingske Tidende, 21. juni 1992.

Brask 1999: Morten Brask: "Sprogpolitik (2): Nej tak til verbal pigtråd" in: politiken, 3. okt. 1999.

Clausen 1995: Helge Clausen: "Vort sprog identificerer os" in: Horsens Folkeblad, 28. feb. 1995.

Dahl 1998: Marianne Dahl: "Fæøsan, Færø-sagen, færge-sagen eller Ferrosan?" in: Politiken, 9. feb. 1998.

Dahl, 2000: Henrik Dahl: "Om sjollere, ho's og andet godtfolk" in: Aktuelt, 14. juni 2000.

Duus 2000: Niels Duus: "Som sproget dog forandres" in: Jydske Vestkysten, Esbjerg, 11. okt. 2000.

Døør 1997: Jørgen Døør: "Kampen om sproget" in: Jyllandsposten, 17. juni 1997.

Eriksen 1990: Gerhardt Eriksen: "Vort sprogs "berigelse"" in: Jyllandsposten, 26. marts 1990.

Fischer 2002: Lennart Kjeldgaard Fischer: "Skyd ikke skylden på DR, men BR" in: Nordjyske Stiftstidende, 14. dec. 2002, Ålborg.

Frederiksen 1995: Erik Ellegaard Frederiksen: "Et sprog mod fremtiden" in: Berlingske tidende, 26. nov. 1995.

Frost 1997: Pernille J. Frost: "Ord der krænker" in: Ekstra Bladet, 26. juni 1997.

Frost 1997: Pernille Frost: "Folkets klapjagt på de uønskede ord" in: Politiken, 23. juni 1997.

Hansen 2005: Bent Pedersbæk Hansen: "Wollabilla 2" in: Weekendavisen, 4. marts 2005.

Haaning 1998: Marianna Haaning: "Fri os for ederne" in: Kristeligt dagblad, 18. feb. 1998.

Hamburger 1990: Arne Hamburger: "Vort muddersmål" in: Thisted Dagblad, 17. juli 1990.

Hamburger 1990: Arne Hamburger: "Nordisk kamp mod engelske ord i sproget" in: Skive Folkeblad, 13. juli 1990.

Hansen 1990: Tove Stahnke Hansen: "Udvider sit ordforråd" in: Berlingske Tidende, 7. okt. 1990.

Hansen 1991: M.S. Hansen: "Skån os for disse ord" in: Berlingske tidende, 30. marts 1991.

Hansen 1992: B. Wilhelm Hansen: "Skolen og det danske sprogs invalidering" in: Berlingske Tidende, 28. maj 1992.

Bach 1993: Charlotte Bach: "Den danske sprog kan gåt værre en gangske sver end" in: Politiken, 22. dec. 1993, København.

Munch 1993: Per Munch: "Han vil myrde kommaet" in: Politiken, 19. okt. 1993, København.

- Frederiksen 1994:** Erik Ellegaard Frederiksen: "Professor Hansens skyld" in: Berlingske Tidende, 31. maj 1994.
- Hansen 1994:** Tove Stahnke Hansen: "Man ska' ka' det dær!" in: Berlingske Tidende, 20. juni 1994.
- Thorsen 1995:** Nils Thorsen: "Ordbog amerikaniseres" in: Politiken, 13. april 1995, København.
- Hansen 1996:** H. Hansen: "Dekadent TV" in: Berlingske tidende, 20. april 1996.
- Stensgaard 1998:** Niels Stensgaard: "Engelsk syge i modersmålet" in: Politiken, 18. okt. 1998, København.
- Kerte 2001:** Jens Kerte: "Tyve spørgsmål til professorerne: Det danske sprog er et kludetæppeTyve spørgsmål til professorerne: Det danske sprog er et kludetæppe" in: Politiken, 3. feb. 2001, København.
- Hansen, 1993:** Helle Kastholm Hansen: "Et lille tegn sygner hen" in: Politiken, 18. okt. 1993, København.
- Lund 1992:** Jørn Lund: "Løbsk, glubsk og sprælsk" in: Berlingske Tidende, 12. april 1992.
- Haugen 1995:** Peter Haugen: "Dansk kunne være pænt" in: Berlingske tidende, 22. jan. 1995.
- Hilstrøm 2005:** Birger Hilstrøm: "Slut med smatso" in: Sjællands Tidende, 26. maj 2005.
- Hygum-Sørensen 2004:** Dorte Hygum Sørensen: "Holst og den verbale håndgranat" in: Politiken, 28. nov. 2004, København.
- Køster-Rasmussen 2004:** Janus Køster-Rasmussen: "Nydansk: Jeg er ikke nogen so" in: Politiken, 20. nov. 2004, København.
- Kerte 1990:** Jens Kerte: "Sproget fornyes på kredit" in: Politiken, 28. marts 1990, København.
- Jensen 1994:** Hans Jørgen Jensen: "Og klassisk rigsmål blev lyst i kuld og køn" in: Berlingske Tidende, 19. maj 1994.
- Jessen 2001:** Claus Jessen: "To sprog: Vi snakker råddent" in: Ekstra Bladet, 27. maj 2001.

Johansen 1998: Svend Johansen: "Sprog: Den sproglige dovenskab breder sig" in: Politiken, 24. aug. 1998, København.

Juni 2001: Maj Juni: "R du klar t SMS;-)???" in: information, 31. aug. 2001.

Jørgensen 1995: Ruth Jørgensen: "Engelsk er smart" in: Sjællands Tidende, 28. april 1995.

Andersen 2004: Karsten Andersen: "Nydansk: Gamle fornærmelser i nye omgivelser" in: Politiken, 22. nov. 2004, København.

Katlev 2001: Jan Katlev: "Kronik: Engelsk og dansk i den lille verden" in: Jyllands-Posten, 27. dec. 2001

Klausen 1992: R. Bulch Klausen: "Så tal dog dansk, kære venner-!" in: Fyens Amts Avis, 14. feb. 1992.

Kristensen 2005: Steffen Michael Kristensen: "Debat: Det grimme sprog må stoppes nu" in: B.T., 7. marts 2005.

Kristiansen og Jørgensen 1998: Normann Jørgensen og Tore Kristiansen: "Pæredansk og perkerdansk" in: Information, 4. feb. 1998, København.

Rasmussen 2004: Edith Rasmussen: "Den verbale vold" in: Jyllandsposten, 6. nov. 2004.

Palle og Køster-Rasmussen 1999: Henrik Palle og Janus Køster-Rasmussen: "Hvad er det dog de siger? (VI)" in: politiken, 28. marts 1999, København.

Palle og Køster-Rasmussen 1999: Henrik Palle og Janus Køster-Rasmussen: "Hvad er det dog, de siger? (III)" in: Politiken, 20. mar 1999, København.

Køster-Rasmussen 2004: Janus Køster-Rasmussen: ""Jeg bruger ikke ikke ordet 'bitch' "" in: Politiken, 19. nov. 2004, København.

Køster-Rasmussen 2004: Janus Køster-Rasmussen: "Nydansk: Man kan godt kalde en dreng for en luder" in: Politiken, 19. nov. 2004, København.

Gottlieb og Sørensen 2004: Mikkel Gottlieb og Mona Samir Sørensen: "Unge sprog er en evig provokation" in: Politiken, 8. feb. 2004, København.

Hildebrandt 1993: Edel Hildebrandt: "Den uregerlige dims" in: Politiken, 19. okt 1993, København.

Leffers 1992: Gerda Leffers: "Din stemme afslører hvem du er" in: Berlingske Tidende, 26. april 1992.

Lenler 2001: Jens Lenler: "Kammertonen: Svinsk sprog" in: Politiken, 16. juni 2001.

Lett 1992: Georg Lett: "Kan sprognævnets opgaver ikke omdefineres?" in: Berlingske Tidende, 21. juni 1992.

Lett 1992: Georg Lett: "Vedligeholdelsesprogram for det danske sprog" in: Berlingske Tidende, 7. aug. 1992.

Brandt 1991: Søren Brandt: "Nye ord fra 1990" in: Weekend-Avisen, 1. feb. 1991.

Lund 1998: Christian Braad Thomsen, ref. Jørn Lund: "Sprog: Når det rajner på præsten ..." in: Politiken, 27. okt. 1998

Metz 1998: Georg Metz: "Darnmark, daj elsker jag" in: Information, 7. nov. 1998.

Lund 1998: Jørn Lund: "Talemåder: Dansk udtale er uden spændetrøje" in: Politiken, 1. nov 1998

Rask 2002: Kirsten Rask: "Sprog: Det bliver ikke bedre" in: Politiken, 12. jan. 2002, København.

Christensen 2004: Birk Christensen: "kronik: Verbal vold" in: Politiken, 27. okt. 2004, København.

Carstensen 1999: Astrid Carstensen: "Kronik: Vort modersmål lad det leve og gro" in: Jyllands-Posten, 17. april 1999.

Mehlsen 2001: Camilla Mehlsen: "Mordet på ordet: Perkere og poletnegre" in: Information, 6. juli 2001.

Mehlsen 2002: Camilla Mehlsen: "Flowe i sproget: Når sproget har hederen" in: Information, 6. aug. 2002.

Mehlsen 2002: Camilla Mehlsen: "Skriftens levende ord ;-)" in: Information, 31. juli 2002.

Mehlsen 2002: Camilla Mehlsen: "xXXtremt voldblæret" in: Information, 2. juli 2002.

Mørch 2000: Søren Mørch: "Til Kongen XI" in: Jyllandsposten, 19. marts 2000.

Kirkegaard og Raben 2005: Mette Kirkegaard og Birgitte Raben: "Sexisme: Ho, ho, ho. Rappernes hårde ord er en gammel opfindelse" in: Politiken, 7. jan. 2005, København.

Nielsen 1995: Jens Anker Nielsen: "Modersmålet skifter mæle" in: , 7. juli 1995.

Nielsen 1995: Karl Fr. Nielsen: "Det danske sprog er wonderfuldt" in: Dagbladet, 2. feb. 1995.

Nielsen 1997: Hans Jakob Nielsen: "Rimelig syg og fattig" in: Jyllandsposten, 5. okt. 1997.

Nielsen 1998: Jørgen Christian Wind Nielsen: "Sproget er ligesom valutakurserne" in: Information, 15. jan 1998.

Normann 1990: Marie Normann: "Sproget er en levende mekanisme i konstant udvikling" in: Berlingske Tidende, 19. sept. 1990.

Normann 1990: Marie Normann: "Taler forkert for sjov" in: Berlingske Tidende, 14. okt. 1990.

Nørager 1994: Bjarne Nørager: "Derfor blev danskerne analfabeter" in: Information, 19. aug. 1994.

Pang 2004: Pernille Pang: "Totalt fråder eller tårnhøj karse" in: Politiken, 28. sept. 2004, København.

Nørgaard 2003: Lars Nørgaard: "Brug skældsord med omtanke" in: Femina, 1. jan. 2003.

Palle 1998: Henrik Palle: "Skriften lever" in: Politiken, 15. jan. 1998, København.

Persson 2000: Knud Persson: "Anders And- og politikersprog" in: Nordjyske Stiftstidende, 27. april 2000, København.

Prytz 1991: Signe Prytz: "Det er forskrækkeligt" in: Berlingske tidende, 27. nov. 1991.

Rask 2005: Kirsten Rask: "Kronik: Sprogets biologi" in: Politiken, 7. feb. 2005, København.

Skov og Nederland 2002: Morten Skov og Andreas Nederland: "Øgenavn: Fy fy-ordets forvandling" in: Jyllandsposten, 30. maj 2002.

Rüth 1999: Ulla Rüth: "Sprogets evne til at overleve" in: Jyllands-Posten, 9. jan. 1999.

Schelin 2000: Katrina Schelin: "Debat: De seksuelle bandeord duer kun på piger" in: Aktuelt, 7. april 2000.

Scheller 1990: Henning Hassing Scheller: "Gør dig umage med dit image" in: Politiken, 15. juli 1990.

Schmidt 2005: John Høst Schmidt: "Wollabilla 3" in: Weekendavisen, 11. mar 2005.

Rasmussen 2005: Sigrid Rasmussen: "Tal pænt!: K: Grimt sprog skal stoppes" in: Jyllands-Posten, 6. jan. 2005, København.

Madsen 1990: Dennis Madsen: "Et ord er født" in: Børsen, 5. april 1990.

Stegelmann 1995: Jørgen Stegelmann: "Pjask og klumper" in: Berlingske Tidende, 1. feb. 1995.

Syberg 2004: Karen Syberg: "'Møgluder dækker faktisk meget godt'" in: Information, 26. nov. 2004.

Søndergård 2005: Pernille Søndergård: "Debat: Grimt sprog skal stoppes" in: Jyllads-Posten, 23. feb. 2005.

Iwersen og Sørensen 2004: Morten Brink Iwersen og Dorte Hygum Sørensen: "Danske ord er værre" in: Politiken, 19. nov. 2004, København.

Tranberg 1998: Pernille Tranberg: "Engelsk bliver arbejdssprog" in: Politiken, 6. aug 1998

Rasmussen 2004: Edith Rasmussen: "Sagt om børns og unges sprog" in: Jyllandsposten, 10. nov. 2004.

Wendelboe 1998: Birgitte Wendelboe: "Værn om det danske sprog" in: Berlingske tidende, 5. april 1998.

With-Pedersen 2005: Erik With-Pedersen: "Vort modersmål er dejligt.." in: Vejle Amts Folkeblad, 3. marts 2005.

Zahle 2004: Morten Zahle: "Kampagne: Groft sprog er bandlyst" in: Jyllandsposten, 10. maj 2004.

Nielsen 1997: Hans Jakob Nielsen: "Ingen ny retskrivning" in: Jyllandsposten, 7. sept. 1997.

Nielsen 1997: Hans Jakob Nielsen: "Sproget: "Rimeligt" på afveje" in: Jyllandsposten, 20. april 1997.

Blaakilde 2001: Anne Leonora Blaakilde: "Qlummen: Denglish på falderebet" in: Information, 7. sept. 2001.

Mejdahl 1993: Jørgen Mejdahl: "Hvis jeg må sige det på den måde" in: Jyllandsposten, 11. dec. 1993.

Carstensen 1998: Ivar Carstensen: "Dansk - et sprog for landsbytosser" in: Berlingske tidende, 23. marts 1998.

POL 2004: -skrevet af redaktionen-: "Nydansk: Er rapsprog sexistisk?" in: Politiken, 19. nov 2004, København.

Anonym skribent - 1990: -anonym skribent-: "-ingen titel-" in: Jyllandsposten, 11. april 1990.

Anonym skribent - 1995: -anonym skribent-: "Sprogblomster" in: Berlingske Tidende, 10. maj 1995.

Anonym skribent - 2000: -anonym skribent-: "Sprogets forbandelser" in: Fyens Amts Avis, 22. feb. 2000.

Thygesen 2001: Karen Thygesen: "Sprog: Dansk stil - Aaaaaaargh" in: politiken, 25. maj 2001.

IFJ 1998: IFJ: "Modermålets milde klang" in: Fyens Amts Avis, 30. sept. 1998.

Fredericia Dagblad RED 2005: avisen: "Det beskidte sprog til debat" in: Fredericia Dagblad, 8. marts 2005.

Bilag 1

Bandeord (Politikens Nudansk Ordbog 2001):

Kraftudtryk

allerhelvedes	
bramsejl	(i det faste udtryk "splitte mine bramsejl")
dælen	
dæleme	
eddermame	
edderbankeme	
fundeme	
fanden(s)	
føj	(i forbindelser som "føj for den lede")
gu	
helvede(s)	
kraftedeme	
krafthyleme	
kraftknuseme	
kraftstejleme	
satan(s)	
sateme	
satanedeme	
sgu	
shit	

Milde krafudtryk

fredsens	
gift	(i det faste udtryk "du kan tage gift på ...")
du godeste	
ved den søde grød	
gud	(når det ikke er i direkte omtale af Gud eller en gud)
gudbevares	
gudhjælpemig	
gudskelov	
herregud	
herrens	
himmel	(i visse forbindelser, f.eks. "milde himmel")
jøsses	
kattens	
kors	(som udråb)
minsandten	
minsæl	
pinedød	
pokker(s)	
sagomel	(i det udtryk som "av for sagomel")
salighed	
søreme	
søren(s)	(i udtryk som "så for søren")
sågu	
vorherre bevares	

Bilag 2, side 1

2005	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3	Gruppe 4	Gruppe 5	i alt	1995	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe3	Gruppe4	Gruppe5	i alt
Ord i alt	9848	7003	9187	5415	7247	38700		3141	2981	4514	4836	5209	20681
gud	2	4	0	0	1	7	0	1	1	0	0	0	2
satan	0	0	4	1	0	5	1	0	0	1	0	0	2
helvede	5	0	3	2	15	25	7	0	4	1	3	0	15
sgu	30	2	13	6	13	64	17	2	22	16	12	0	69
sørme	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1
fanden	11	0	4	4	7	26	4	0	3	1	9	0	17
fanme / fan	4	0	5	3	0	12	0	0	0	0	0	0	0
kraftedeme	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1
lort	0	0	3	0	0	3	0	0	1	0	0	0	1
pisse	1	0	4	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0
skide	0	3	1	0	2	6	2	0	1	1	0	0	4
skid	0	0	1	0	1	2	1	0	0	0	1	0	2
shit	0	0	4	9	5	18	2	1	1	10	8	0	22
fuck	13	0	21	3	2	39	0	1	0	1	0	0	2
fucke	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
fucking	10	0	3	0	1	14	0	0	0	0	0	0	0
bitch	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
luder	4	0	5	2	0	11	0	0	0	0	0	0	0
smatso	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
so	0	3	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	0
pik	0	0	3	0	0	3	0	0	1	0	2	0	3
fisse	0	0	2	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0
kusse	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
røv/trøven	5	0	6	0	0	11	1	0	1	1	1	0	4
patter	6	0	1	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0
homoseksu	0	0	3	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
bøsse	2	0	3	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0
hore	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
nosser	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
kneppe	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
pik	0	0	3	0	0	3	0	0	1	0	2	0	3
aberøv	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
halvabe	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
helabe	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
båtnakke	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
svin	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1
gedeknepp	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
i alt	95	12	102	31	50	290		34	5	44	32	39	155
%	0,96	0,17	1,11	0,57	0,69	0,75		1,08	0,17	0,97	0,66	0,75	0,75

Bilag 2, side 2

2005	
Bandeord, skældsord og tabuor	0,75
1995	
Bandeord, skældsord og tabuor	0,75

Bandeord

Religion													
gud	2	4	0	0	1	7	0	1	1	0	0	2	
satan	0	0	4	1	0	5	1	0	0	1	0	2	
helvede	5	0	3	2	15	25	7	0	4	1	3	15	
sgu	30	2	13	6	13	64	17	2	22	16	12	69	
sørme	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	
fanden	11	0	4	4	7	26	4	0	3	1	9	17	
fanme / fan	4	0	5	3	0	12	0	0	0	0	0	0	
i alt	52	6	30	16	36	140	29	3	30	19	25	106	

religion % af alle bandeord:	58,1
sgu i % af alle bandeord:	26,6

75,2
48,9

Sygdom													
kraftedeme	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	
i alt	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	

sygdom % af alle bandeord:	0,41
----------------------------	------

0,71

Bilag 2, side 3

Semibandeord													
lort	0	0	3	0	0	3	0	0	1	0	0	1	1
pisse	1	0	4	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0
skide	0	3	1	0	2	6	2	0	0	0	1	3	3
skid	0	0	1	0	1	2	1	0	1	1	0	3	3
shit	0	0	4	9	5	18	2	1	1	10	8	22	22
fuck	23	0	26	3	3	55	0	1	0	1	0	2	2
røv/røven	5	0	6	0	0	11	1	0	1	1	1	4	4
i alt	29	3	45	12	11	100	6	2	4	13	10	35	35

kroppen % af alle bandeord: **41,5**

24,8

fuck (alle former) % af alle bandeord **22,8**

1,4

fuck % af semibandeord **55**

5,7

shit (alle former) % af alle bandeord **7,47**

15,6

shit % af semibandeord **18,00**

62,9

Bandeord brugt i alt:

241

141

Bilag 2, side 4

Skældsord														
bitch	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
luder	4	0	5	2	0	11	0	0	0	0	0	0	0	
smatso	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
so	0	3	1	0	2	6	0	0	0	0	0	0	0	
kælling	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	
taber	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
bøsse	2	0	3	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	
homoseksu	0	0	3	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	
spasser	3	0	2	0	1	6	0	0	0	0	2	0	2	
svin	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	
halvabe	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	
helabe	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	
båtnakke	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	
gedeknepp	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
aberøv	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	
hore	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
i alt	10	5	19	3	3	40	0	0	7	0	2	0	9	

skældsord brugt i % alle samtaler **0,10**

0,04

luder i % af alle skældsord i samta **27,5**

0

Tabuord													
pik	0	0	3	0	0	3	0	0	1	0	2	0	3
fisse	0	0	2	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0
kusse	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
patter	6	0	1	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0
nosser	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
knepper	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
i alt	8	0	7	0	1	16	0	0	1	0	2	0	3

tabuord brugt i % alle samtalerne **0,04**

0,01

Bilag 3, side 1

	2005 Gruppe 1
Ord i alt	9848
Shoppingcenter (E)	4
baby-born	2
at tække ud	4
baby (E)	1
swimmingpool (E)	1
tomorrow	1
New York.	1
computer	3
at score (E)	1
powergirl	4
fuck (E)	13
fucking (E)	10
<u>Eng i alt</u>	45
% engelsk	0,46
etablerede lån	30
% etablerede lån	67

	2005 Gruppe 2
Ord i alt	7003
the tower of the bridge	5
Big Ben	4
beautiful	1
it is so beautiful	4
butterfly (om sommerfugl)	3
Hollywood Housewives	2
Housewives	1
baby (E)	3
shopper (om at købe ind) (E)	1
you are so eagle woman	5
i hate you	9
you are so ugly	5
I kill You	3
<u>Eng i alt</u>	46
% engelsk	0,66
etablerede lån	4
% etablerede lån	9

	2005 Gruppe 3
Ord i alt	9187
oh sexy mind	3
fifty fifty (E)	2
gangster (E)	2
World Truck Centre	3
i am so lonely	4
pump it up	60
you know	12
don't	2
you got to	24
youre so great.	3
the finger	2
i feel so horny.	4
im still out late i have nobody	7
im so horny	3
midt on town.	6
tower	2
tjekke ud (E)	1
what	1
don't interrupt me	3
shut up man	3
ej en baby du er mand (E)	1
yes sir	4
go sir yes sir.	2
gangster (E) for life	3
fuck you man fuck you man	4
fuck you whore	3
don't fuck around me and slow the game.	8
chick	1
Take it to the candy shop	6
me damn bitch man	4
fuck (E)	21
fucke (E)	2
fucking (E)	3
bitch	2
<u>Eng ord i alt</u>	211
% engelsk	2,30
etablerede lån	33
% etablerede lån	16

	2005 gruppe 4
Ord i alt	5415
Mister Bean	1
swimmingpool (E)	1
computer (E)	1
fuck (E)	3
shit (E)	9
<u>Eng i alt</u>	15
% engelsk	0,28
etablerede lån	14
% etablerede lån	93

Ord i alt for alle grupper	38700
Eng ord i alt for alle grupper	340
% engelsk for alle grupper	0,90%

Etablerede lån i alt	90
% etablerede lån i alt	27%

E = Etablerede lån

Bilag 3, side 2

2005 Gruppe 5

Ord i alt	7247
superman	1
Ozzy og Drakes	2
cyber hypernide from time til time	5
joke (E)	1
fuck (E)	2
fucking (E)	1
shit (E)	5
<u>Eng i alt</u>	<u>17</u>
<i>% engelsk</i>	<i>0,23</i>
etablerede lån	9
% etablerede lån	53